

DE PROOSDIJKOERIER

September 2004 jaargang 20 nummer 3



Bozenhoven 4 Mijdrecht

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Joop Frankenhuizen (eindredacteur)
Jan Rouwenhorst
Fred de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis. Tel: 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hetnet.nl

Bestuur:

J. Meulstee, voorzitter
Conincksmeer 5, 3645WG Vinkeveen.
Tel: 0297-264494

H. Strubbe, secretaris
Kievitslaan 20, 3645KL Vinkeveen.
Tel: 0297-262560

C. Westerdijk, penningmeester
Molenwiek 98, 3642 BT Mijdrecht.
Tel: 0297-283339

Mw. B. van Tol-Burgers, 2^e
penningmeester en genealogie. Burg.
Padmosweg 38, 3648BG Wilnis.
Tel: 0297-284213

A. Hagen, bibliotheek, documentatie en
internet. Toermalijn 1, 3643AA
Mijdrecht. Tel: 0297-287550

Mr. A. G. van Solinge, cultuur- en
rechtsgeschiedenis en publicaties
Zorggras 15, 3648 HT Wilnis.
Tel: 0297-289126

E. Swaab, public relations
Dorpsstraat 6, 3641EC Mijdrecht.
Tel: 0297-287469

Mw. W. Dijkshoorn, archeologie,
monumenten, excursies en lezingen
Boidrager 13, 3641 LA Mijdrecht
Tel: 0297-285373

Ledenadministratie

L.M. Remmelenkamp, Rozenobel 27,
3641NJ Mijdrecht
Tel: 0297-286170

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis
Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Contributie € 15,00 per jaar

Losse nummers € 4,50

Oplage: ca.950

Opmaak verzorgd door de eindredacteur.
Drukwerk: Drukkerij Avanti Wilnis

Bij de voorplaat

De makelaar

De dorpen in de Proosdijlanden hebben lang een agrarische inslag gehad. De polder Bozenhoven in het Mijdrechtse was in 1865 als derde bedijking drooggemaakt. Toch werd nog in 1899, aan het begin van Bozenhoven, een nieuwe boerderij gebouwd. De aannemer was Jac van Geijn, een lid van een bekende aannemersfamilie. Op onderstaande foto staat hij rechts vooraan. De eerste paal werd geheid in april van dat jaar. De foto werd ons door de familie Gasse ter publicatie beschikbaar gesteld. De eerste steen werd gelegd op 29 mei 1899 door J. de Groot, voor wie de boerderij bestemd was. Het specifieke aan dit gebouw is de schitterende makelaar met windveren. Een makelaar is een verticale balk ter eindafsluiting van een puntdak en wordt veelal op huizen, boerderijen en schuren toegepast. In Friesland worden ze oelebord genoemd. De makelaar heeft van oorsprong de Oudgermaanse mytisch-zinnebeeldige betekenis tot het weren van onheil. In latere tijden werd het een teken van welstand van de eigenaren van de gebouwen. Aangezien de makelaar met de windveren één geheel ging vormen werden ook deze dakafsluitingen verfraaid, zodat de geveltoppen op ware kunstwerken gingen lijken. Dit is ook gebeurd met de boerderij aan Bozenhoven. Zo'n houten verfraaiing vraagt veel onderhoud en veel gaat helaas verloren. In 1979, toen de familie Gasse deze dorpsboerderij ging bewonen, werd het geheel gerestaureerd. De boerderij, die momenteel te koop staat, is een gemeentelijk monument.

Piet Grundmann



Doelstelling:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin

Kopij voor het decembernummer inleveren vóór 15 november 2004

In memoriam Nico van Beek

Een plotseling overlijden schokt. Zeker als het iemand betreft waarmee je lang hebt samengewerkt en met wie je vertrouwelijk hebt omgegaan. Zo ervaar ik, samen met vele leden van onze vereniging het plotseling heengaan van ons oud-bestuurslid Nico van Beek op 11 juni j.l.



Van 1993 tot 2003 heeft Nico deel uitgemaakt van het bestuur en even zovele jaren heeft hij zich tot het uiterste ingezet voor de vereniging. Eerst als tweede penningmeester en later, toen de Stichting Proosdijer Publicaties van de grond kwam, als penningmeester van de stichting. Hij heeft als zodanig veel werk verzet. Bij het verschijnen van de twee uitgaven van de stichting "Twee parochies verenigd in Driehuis" en "Vinkeveen en de Tweede Wereldoorlog", heeft hij de administratie gevoerd. Voorwaar geen kleinigheid om de vele bestelde boeken op hun plaats te krijgen en daarvoor tevens de gelden te innen. Nico was een perfectionist; alles moest tot op het laatste boek en tot op de laatste cent kloppen. Met minder nam hij voor zichzelf, maar ook voor anderen, geen genoegen.

Tevens nam hij na verloop van tijd de ledenadministratie voor zijn rekening. In zijn tijd als bestuurslid kwamen er naar schatting 600 leden bij met als gevolg veel werk. Aan de ledenadministratie was ook verbonden de verspreiding van het verenigingsblad "De Proosdijkoerier". Elk kwartaal maakte hij, samen met zijn vrouw, de pakketjes voor de bezorgers klaar en bracht die bij alle bezorgers thuis. Na het ontvangen van de kwartaaluitgave van de drukker wachtte hij geen uur om zo snel mogelijk alle bezorgers te bedienen.

Nico had als hobby de genealogie, speciaal die van zijn eigen familie maar ook die van veel Rondeveense families. Meer dan dertig jaar heeft hij in gemeentelijke en rijksarchieven historisch onderzoek gedaan. Hij was daar zeer bedreven in. Het bleef echter niet alleen bij onderzoek van personen maar ook verzamelde hij allerlei prentenbriefkaarten van zijn omgeving en bracht die in verband met zijn genealogische gegevens. Veel aandacht besteedde hij aan de buurtschap waar hij was geboren "Donkereind". Hij zei altijd "Ik ben geen Vinkeveener maar een Donkereinder".

Nico had vele hobby's zoals het samen met zijn vrouw wandelen over grote afstanden en het tuinieren. Tijdens het tuinieren is hij overleden. Wij verliezen in hem een goede vriend en een man die zich veel moeite heeft getroost voor de Historische Vereniging. Wij zijn hem veel dank verschuldigd. Het is een groot verlies voor de vereniging maar een veel groter verlies voor zijn vrouw Tonny en de kinderen en kleinkinderen. Wij wensen hen veel sterkte en troost toe om dit verlies te dragen.

Wij zullen hem missen!

Piet Grundmann,
oud-voorzitter.

Mede namens bestuur en redactie van de historische vereniging 'De Proosdijlanden'

Condoléances

Op 11 juni jl. overleed zeer plotseling ons oud bestuurslid Nico van Beek.

Nico was van 1993 tot 2003 zeer actief binnen de vereniging, een echte werker, die met veel genoegen belangeloos vele uren heeft ingezet ten dienste van de historische vereniging. Wij zijn hem daar zeer erkentelijk voor. Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en kinderen. Elders in deze Proosdijkoerier besteden we hier ruimer aandacht aan.

Geschiedenis

Het vakgebied, dat zich bezig houdt met het verleden. Gebeurtenissen van vroeger worden opgetekend. Feiten, toedrachten en verhalen worden beschreven. Belangrijke voorvallen uit vroeger tijd komen opnieuw tot leven als eerder opgetekende of vertelde verhalen gelezen of gehoord worden. Ziehier de belangrijkste bezigheden van leden van een historische vereniging. Opnieuw kennis maken met wat geweest is. Ieder persoon is onderdeel van het geheel. Iedereen neemt deel aan de geschiedenis. Een ieder ondergaat geschiedenis en geeft hier gewild of ongewild mede vorm aan. De leden van onze vereniging 'De Proosdijlanden' zijn in ieder geval bewust betrokken bij het verleden. Men schept er genoegen in om hetgeen in vroeger tijden gepasseerd is opnieuw te onderzoeken, te herbeleven of zelfs lering uit te trekken.

De geschiedenis moet ons leren om eenmaal gemaakte fouten uit het verleden niet nog eens te maken. Een titel van een leerboekje over de Tweede Wereldoorlog was dan ook "Nooit meer!".

Toch worden we er dagelijks mee geconfronteerd, dat die lering uit het verleden niet helemaal over komt. De herinnering voedt blijkbaar ook wraakgevoelens. Vergeven is nog tot daaraan toe, maar vergeten, dat nooit....., lijkt menig wereldburger te denken. Afhankelijk van het fanatisme van de betrokken personen wordt met feiten en door gebeurtenissen uit het verleden gevoede gevoelens opnieuw actie ondernomen.

In één van onze vorige Proosdijkoeriers beschreef Fred de Wit de Aprilbeweging. Mensen van een ander geloof vormen de vijand. Utrecht als het Nederlandse Jeruzalem. Meerdere geloven die elkaar in één plaats ontmoeten. Een ontmoeting, die leidt tot onrust en de drang om de overtuiging van de ander de kop in te drukken. Godsdienst en politiek worden nog wel eens met elkaar verward. Overtuiging en macht worden in negatieve vorm met elkaar verstrengeld. Het betreft hier het belangrijkste wereldprobleem.

Onze moderne tijd leert ons nog altijd, dat haatgevoelens aangewakkerd worden door gebeurtenissen die eerder hebben plaats gevonden. Gebeurtenissen, die hun beloop hebben gekregen, vanwege de vaste overtuiging, dat hetgeen door de eigen groep bedacht, beleden en zelfs gepropageerd wordt het enig juiste is.

U begrijpt, beste lezer, dat uw voorzitter daar ernstig moeite mee heeft. De Nederlandse samenleving heeft altijd een diep gewortelde tolerantie als kenmerk gehad. Een positief kenmerk als u het mij vraagt. Laten we er binnen onze historische vereniging er in ieder geval toe bijdragen, dat onze bestudering van het verleden niet opnieuw de gevoelens van ruzie en onmin naar boven haalt, maar juist gericht is op de positieve herbeleving van alles wat geweest

is.

Anders nog iets?

In het voorjaar van 2002 is een aantal bestuursleden van onze vereniging met het idee gekomen om naar aanleiding van het toenmalig 50-jarig bestaan van de Handels Vereniging Mijdrecht materiaal te verzamelen over al die inmiddels verdwenen winkels in onze gemeente. Een destijds gedane oproep heeft geleid tot het aanleveren van nogal wat fotomateriaal. De daadwerkelijke realisatie van het boek heeft helaas om diverse redenen nogal wat vertraging opgelopen. Nu echter is de eindstreep in zicht.

In de afgelopen maanden zijn alle verhalen over diverse winkeliers en zelfstandige ondernemers in De Ronde Venen geredigeerd en geschikt gemaakt voor publicatie. Op moment van lezen is de drukproef van de drukker bijna gereed en begin november hopen wij het eindresultaat aan u te presenteren.

Nogmaals dank aan allen die op enigerlei wijze materiaal aangeleverd hebben. We hebben niet eens alles kunnen gebruiken. We zullen na de presentatie het aangeleverde (foto-) materiaal terug bezorgen.

Op naar de 1000

Onder aanvoering van onze PR-functionaris loopt op dit moment een nieuw ledenwervingsoffensief. Het aantal leden van onze vereniging willen we tillen naar 1000. Een aantal dat gezien de omvang van onze gemeente zeker haalbaar is. Op dit moment tellen we ongeveer 830 leden.

Voor de 15 euro, die men voor het lidmaatschap betaalt, krijgt men een schat aan interessante informatie over het verleden van onze directe omgeving. Een prachtig kwartaalblad en een reeks van actieve werkgroepen, aangevuld met een aantrekkelijk programma van lezingen en excursies. Voorwaar een club dus, waar je met veel genoegen lid van kunt zijn. Zegt het voort.

Van harte beveel ik u de diverse door onze vereniging aangeboden activiteiten aan. Bezoek onze lezingen, neem deel aan onze excursies, kijk eens op de website, histver-pl.nl, bezoek eens onze ledenavond op maandag in het gemeentehuis en graag ontmoet ik u ook op de ledenvergadering op 11 november as. Tot dan.

Jaap Meulstee

Inhoudsopgave

- 66 Bij de voorplaat
- 67 In memoriam Nico van Beek
- 68 Van de voorzitter
- 69 20 jaar Historische Vereniging
- 72 Toch een andere kijk op Wilnis
- 75 Opdat ook zij de jaren '40 - '45 niet zullen vergeten
- 82 Historische grond
- 85 Roofoverval te Mijdrecht
- 87 Als je je aanpast zijn er nooit problemen
- 90 Van kruidenier naar supermarkt
- 93 Opsporing verzocht
- 93 Van het bestuur
- 95 Nieuwe leden

20 Jaar Historische Vereniging 'De Proosdijlanden'

door Fred de Wit

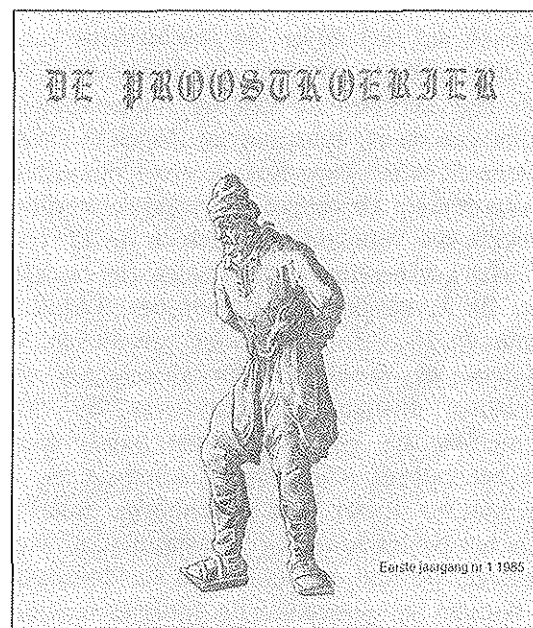
In de jaren '70 van de vorige eeuw vond er in de huidige gemeente De Ronde Venen een enorme groei plaats. In Mijdrecht was, na de komst van Johnson Wax, het industrieterrein uitgegroeid tot een vestigingsplaats van veel industrieën. Dit bracht werkgelegenheid met zich mee, waardoor ook mensen van elders zich in De Ronde Venen vestigden.

Niet alleen in Mijdrecht verschenen nieuwe woonwijken. Ook in Wilnis en Vinkeveen werden aantrekkelijke woonwijken ontwikkeld. Daardoor zijn ook de voorzieningen in die gemeenten uitgebreid. Maar dit gebeurde wel vaak door sloop of verbouwing van bestaande gebouwen. In Mijdrecht viel onder andere het karakteristieke gemeentehuis uit 1878 onder de slopershamer en een groot aantal winkelpanden in de Dorpsstraat moest plaats maken voor nieuwe winkels. Het prachtige historische huis in de Dorpsstraat uit ongeveer 1740, bekend als de notariswoning, ontsnapte ternauwernood aan de afbraak. Voor de restauratiegelden moest de toenmalige eigenaar, de architect Van Walbeek, bij het gemeentebestuur vechten als een leeuw. In Wilnis werden aan de Herenweg zelfs boerderijen uit de 18^e eeuw afgebroken ten koste van villa's die het karakter van Wilnis totaal veranderden. In Vinkeveen was de afbraakwoede iets minder maar dat kwam omdat daar geen aaneengesloten winkelgebied en dorpscentrum was. De nieuwe inwoners, die zich in De Ronde Venen vestigden, toonden weinig interesse voor de historie van hun nieuwe woonplaats en de oorspronkelijke dorpelingen verhieven hun stem nauwelijks bij de afbraak van hun oude dorp. Mensen, die zich daar wel druk om maakten, zoals de plaatselijke huisarts dokter Van den Berg en de banketbakker Jan Verboom, werden toen niet serieus genomen. De laatste had zelfs als protest tegen de sloop van het gemeentehuis het gebouw in suiker nagemaakt en in zijn etalage geplaatst en daarbij zijn protest geuit. Hij werd bij burgemeester Haitsma uitgenodigd die hierover zijn ongenoegen liet blijken. Volgens de burgemeester kon toch iedereen zien dat het gebouw bouwvallig was en niet meer aan de eisen van de moderne tijd voldeed. Toch bleven deze protesten niet onopgemerkt en men begon zich te realiseren dat zuinig moest worden omgegaan met het culturele erfgoed.

Het 900-jarig bestaan.

Het moet ongeveer tijdens de behandeling van de begroting van 1982 geweest zijn dat een Mijdrechts raadslid het college van burgemeester en wethouders erop attent maakte dat in 1985 het dorp 900 jaar zou bestaan. Als uitgangspunt van die datering gold een

oorkonde die in 1085 zou zijn opgesteld door de Utrechtse bisschop Koenraad. In de oorkonde staat de oudst bekende verwijzing op schrift naar het drassige gebied rondom Mijdrecht, dat met de Latijnse benaming "terram palustrem in Midreth" werd aangeduid. Dit gebied stond de bisschop af aan proost Anselmus en de andere broeders van het Utrechtse kapittel van Sint-Jan in ruil voor andere bezittingen elders in Nederland. Een afschrift van dat historische document bevindt zich nog steeds in het Utrechts Archief. "Zou het niet zinnig zijn om ter herinnering daaraan een feest te organiseren en er vroegtijdig vast geld voor te reserveren en sponsors te zoeken?" vroeg dit raadslid zich af. Het organiseren van zo'n evenement vergt natuurlijk een behoorlijke tijd van voorbereiding en daarom werd er een feestcomité gevormd onder leiding van wethouder Jan Brugmans en Joke van Joling, de secretaresse van het college van B&W, dat de festiviteiten zou organiseren. Verschillende commissies werden gevormd en daarvoor werden mensen aangezocht die enthousiast reageerden. Met medewerking van diverse sponsors was het mogelijk twee boeken uit te geven, die de geschiedenis van Mijdrecht in beeld brachten. Het boek met als titel "Mijdrecht meer dan veen alleen" werd door de inwoners enthousiast ontvangen en was vrij spoedig



Het eerste nummer. De omslag was lichtblauw



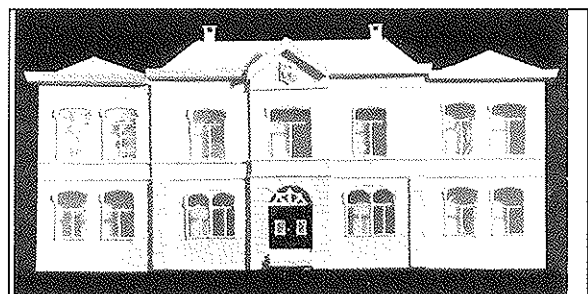
Het regende protesten tegen de bouw van een nieuw raadhuis
(Foto beschikbaar egesteld door Mevrouw Verboom)

uitverkocht. Bijzonder jammer is het, dat men om bepaalde redenen, de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog buiten beschouwing heeft gelaten. Het boek "Mijdrecht 900 jaar" werd gratis aan iedere Mijdrechtse woning bezorgd. Maar ook in Wilnis had men niet stil gezeten. Ook dit dorp behoorde tot het kapittel van Sint Jan en bestond 900 jaar. Evenals Abcoude en Zevenhoven, die dit feit eveneens herdachten. Vinkeveen stond hier buiten omdat Vinkeveen en Waverveen geen deel uitmaakten van het kapittel van Sint Jan en niet bij de toenmalige grondruil uit 1085 waren betrokken. In Wilnis werden de feestelijkheden georganiseerd door een stichting waarvan Jan Sneep voorzitter was. Tussen de Wilnisse stichting en het Mijdrechtse feestcomité bestond een nauwe samenwerking zodat de feestelijkheden niet tegelijk werden georganiseerd. In Wilnis werd eveneens een boek uitgegeven dat niet alleen de geschiedenis van het dorp, maar ook het ontstaan van de streek in beeld bracht. Het kerkbestuur van de rooms-katholieke parochie van de H. Johannes de Doper te Driehuis organiseerde in het Parochiehuis een tentoonstelling van waardevolle kerkelijke gebruiksvoorwerpen uit haar bezit, die vervaardigd waren in de 17^e en 18^e eeuw. Het kerkbestuur gaf eveneens een boekje uit waarin de kerkelijke kunst door drs. J.M.A Van Cauteren en drs. P.J. te Poel werd beschreven. Voor en tijdens de feestelijkheden verschenen er in weekbladen diverse artikelen over de talloze evenementen die in de gemeente plaats vonden. Zoals het bezoek van prinses Margriet en haar echtgenoot mr. Pieter Van Vollenhoven, waarbij de prinses het beeldhouwwerk "Levensvreugd" van de kunstenaar Nic Jonk onthulde. Het beeld staat thans in de hal van het gemeentehuis. Maar er verschenen ook artikelen over gebeurtenissen die eeuwen geleden hadden plaats gevonden. Voor het samenstellen van de boeken over de historie van

beide dorpen werden auteurs gezocht en ook de inwoners werkten daar enthousiast aan mee. Men begon echt naar het feest toe te leven. Men kwam op het idee van een grote verkleedpartij en daar kregen de inwoners van beide dorpen al gauw de smaak van te pakken. In Mijdrecht kleeedde men zich in Middeleeuwse dracht, en ook de winkeliers stonden in deze kledij achter de toonbank, terwijl de Wilnissers zich in 17^e eeuwse klederdracht op straat vertoonden. Op Prinsjesdag 1985 togen vele inwoners van beide dorpen in die klederdrachten gezamenlijk naar Den Haag om op een voor hen gereserveerde plek de koninklijke stoet te aanschouwen.

De tijd is rijp voor het stichten van een historische vereniging.

Burgemeester Dirk Haitsma vond dat bij zo'n jubileum een historische vereniging niet mocht ontbreken. In de plaatselijke weekbladen werd een bericht geplaatst waarin mensen, die hier iets voor voelden, voor een bespreking werden uitgenodigd. Nu, het enthousiasme viel hard tegen. Slechts twaalf personen gaven aan de oproep gehoor. Wethouder Jan Brugmans was er namens het feestcomité en had de leiding van deze avond. Ondanks de geringe opkomst besloten de aanwezigen toch door te zetten, hoewel eigenlijk niemand precies wist wat de taken van de vereniging zouden moeten zijn. Wel werd duidelijk vastgesteld dat, hoewel het initiatief uit Mijdrecht kwam, het werkterrein uit de gehele Ronde Venen zou moeten bestaan. Voor de eerste onkosten kon men een beroep doen op de gemeente Mijdrecht, die een startsubsidie gaf van f. 250,-. Tegelijk werd vastgesteld dat er met spoed een ledenwerfactie zou moeten komen en dat de doelstellingen van de vereniging duidelijk moesten zijn. De contributie werd vastgesteld op f. 15,- per jaar. Op de braderie in de Dorpsstraat te Mijdrecht trad de historische vereniging voor het eerst naar buiten. Het was prachtig weer en met medewerking van het gemeentearchief konden de bezoekers oude archiefstukken inkijken, die weliswaar voor de zekerheid waren gekopieerd. Vooral de akten van de burgerlijke stand trokken grote belangstelling van het publiek. Tijdens de ledenvergadering van 20 september lukte het helaas niet om de aanwezigen



Marsepeinen protest van bakker Verboom
(Foto beschikbaar gesteld door Mevrouw Verboom)



Het beeld "Levensvreugd" dat op 21 juni 1985 door prinses Margriet werd onthuld. Het beeld stond toen nog buiten voor het raadhuis

uit Wilnis en Vinkeveen en Waverveen te bewegen om zitting te nemen in het voorlopige bestuur.

Verdere activiteiten

Ondanks de zomermaanden werden er in 1984 de nodige werkzaamheden verricht en op 20 september 1984 vervoegden de heer Max Cnossen en de schrijver van dit artikel zich bij het notariskantoor Hendriks, waarbij de vereniging officieel werd opgericht. Het bestuur bestond uit vier leden, Jan Brugmans voorzitter, Max Cnossen vice-voorzitter, Adriaan Stam penningmeester, en mevrouw Marga Jacobs-de Ligter secretaris. Voorts waren er vier werkgroepen: documentatie, inventarisatie, interviews en publicaties. Met ingang van het nieuwe jaar verscheen er een ledenblad met de naam 'De Proostkoerier', dat minstens drie keer per jaar zou uitkomen. De redactie werd gevormd door Ans van der Harten en Adriaan Turkenburg. Het eerste nummer, met een blauwkleurige omslag, waarop een veenarbeider, zag er goed uit en bevatte een voorwoord van voorzitter Brugmans waarin deze de wens uitsprak dat dit blad er toe zou bijdragen dat de belangstelling van velen voor de historie wordt gewekt. Ook schreven de burgemeesters van de drie afzonderlijke gemeenten elk een welkomstwoord. Het eerste nummer bevatte ook bijdragen van leden uit Vinkeveen. Tijdens de nieuwjaarsreceptie in januari 1985 van het college van burgemeester en wethouders in Mijdrecht was de historische

vereniging met een kraam aanwezig, samen met het comité 900 jaar Mijdrecht. De belangstelling was groot en er kon een aantal nieuwe leden worden genoteerd bij de veertig die zich in 1984 reeds hadden aangemeld. In 1985 werd er een aantal bijeenkomsten georganiseerd die goed werden bezocht. Het uitgeven van de 'De Proostkoerier' was echter een zorgelijke aangelegenheid. In het boek "Mijdrecht meer dan veen alleen" hadden de beide de auteurs, mevrouw drs. E.A.G. Van den Bent en mevrouw drs. C.M.P.F. Van den Broek, aangegeven dat er in de archieven nog een groot aantal gegevens aanwezig was, dat wegens ruimtegebrek buiten beschouwing moest worden gelaten. In Mijdrecht was het destijds niet gemakkelijk om onderzoek te doen. De oude archieven waren niet goed geordend en er waren zelfs geen mogelijkheden waar je als onderzoeker rustig kon werken. Met name onderzoek naar de oorlogsperiode werd lange tijd actief tegengewerkt. De foto's waren zelfs in oude schoendozen opgeborgen. De kwaliteit van 'De Proostkoerier' leed onder de uiterst gebrekkige toegankelijkheid van het historisch materiaal, zodat de leden van de redactie noodgedwongen gebruik moesten maken van artikelen die vroeger in kranten en weekbladen waren gepubliceerd. In Wilnis waren de omstandigheden beter door de medewerking van de archiefbeheerder Jozef Steenhof. Inmiddels was de afdeling archeologie in het dorpscentrum van Mijdrecht met opgravingen gestart en er werden interessante vondsten gedaan uit de 14^e en 15^e eeuw. Het waren o.a. Corine Bakker en Herman Lefers, die destijds betrokken waren bij de eerste archeologische onderzoeken in de Dorpsstraat, samen met een aantal andere leden van de historische vereniging. Mede door die opgravingen liep het ledenaantal op tot ongeveer 80. Een aantal dat lange tijd constant is gebleven. In de voormalige school "De Ontmoeting" werd een klaslokaal gehuurd omdat de opgegraven voorwerpen schoongemaakt, gesorteerd en gedroogd moesten worden. Veel werk is daar verricht en met trots konden tijdens een tentoonstelling de resultaten van de opgravingen in de Mijdrechtse bibliotheek geëxposeerd worden. Na een vrij langdurige voorzittersvacature werd de voormalige gemeentesecretaris van Wilnis, Piet Grundmann, bereid gevonden om de voorzittershamer ter hand te



Het Mijdje. Een penning met een waarde van 5 gulden welke ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan werd geslagen. Het is thans een collectors-item geworden.

nemen. De problemen die er waren werden opgelost en steeds meer werd de historische vereniging een begrip in De Ronde Venen. Niet alleen in Mijdrecht maar ook in Wilnis en Vinkeveen groeide het aantal leden fors zodat er thans 830 leden zijn. In de loop van de jaren zijn er diverse tentoonstellingen georganiseerd, bijeenkomsten gehouden waar meer dan 200 belangstellenden aanwezig waren en zijn er opgravingen gedaan. Daaruit is onder andere gebleken dat er in Wilnis omstreeks het jaar 1200 al een schoenmaker heeft gewoond. Het ledenblad, vol historische artikelen, ondervindt in brede kring waardering. Leden van het bestuur hebben zich ingezet voor de inventarisatie van monumenten in onze gemeente en strijden voor het behoud hiervan. Op de website kunt u alle inlichtingen over de vereniging verkrijgen. De Stichting Proosdijer Publicaties heeft inmiddels twee boeken uitgegeven namelijk over de historie van de Rooms-Katholieke kerk in Driehuis en

over de Tweede Oorlog in Vinkeveen. Het derde boek komt in het najaar uit en gaat over de geschiedenis van de winkels in onze gemeente. De historische vereniging "De Proosdijlanden" bestaat op 20 september a.s. twintig jaar en is niet meer weg te denken in onze gemeente. Een groot feest, zoals toen Mijdrecht en Wilnis 900 jaar bestonden, maken we er niet van. Maar toch kunt u ons in een feeststemming brengen. Als alle lezers van dit artikel nu eens proberen een lid te werven voor onze vereniging dan kunnen we op het eind van het jaar toch de duizend leden halen? Doet u mee? Dit moet toch kunnen! Want met die inkomsten kunnen wij nog meer feiten aan de vergetelheid ontrukken en de kwaliteit van ons werk nog meer verbeteren. U hoeft alleen maar de telefoon te pakken en nummer 0297-286170 in te toetsen. Er wordt op u gerekend!

Toch een andere kijk op Wilnis

bewerkt door Joop Frankenhuizen

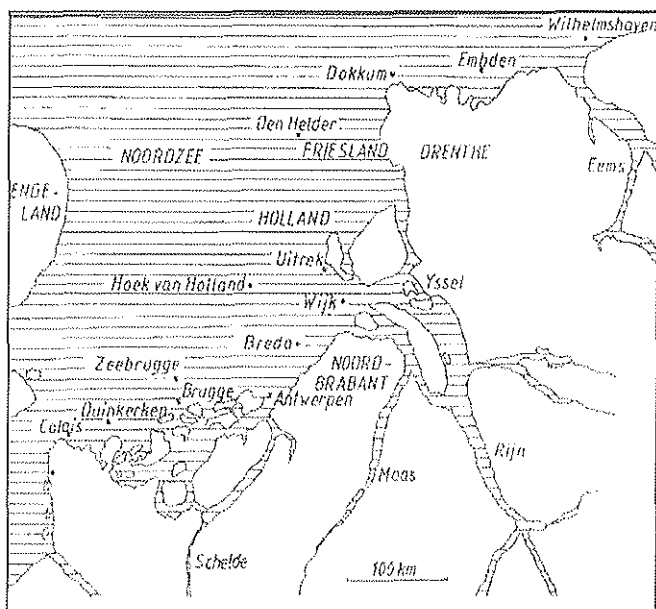
Volgens het Utrechts Archief heette Wilnis vroeger Uilishem en zou dateren van na 777. Het dorp zou daarmee vele honderden jaren ouder zijn dan tot nu toe werd aangenomen. Wij berichtten hierover in het juninummer van dit jaar en plaatsten vraagtekens. Recente publicaties, vooral op geologisch en archeologisch gebied, laten zien dat rond die tijd grote delen van ons land onbewoonbaar waren omdat ze onder invloed van een dan heersende transgressie door de zee waren overstromd. De melding dat met Uilishem het Nederlandse Wilnis wordt bedoeld lijkt dan ook niet gerechtvaardigd.

Gevolgen van transgressies

Wanneer een stuk land omhoog rijst en/of wanneer de zee zich terugtrekt, spreekt men van regressie. Wanneer het omgekeerde zich voordoet, noemt men dat transgressie. Transgressies en regressies wisselen elkaar af. De moderne geologie leert ons dat endogene processen, die zich in het binnenste van de aarde afspelen, o.a. zorgen voor bewegingen in de aardkorst. Exogene processen die zich aan het oppervlak van de aarde afspelen, zoals klimaat en oceaanstromen, zorgen voor landafbraak (www.natuurinformatie.nl). In de geologische geschiedenis hebben zich herhaaldelijk regressies en transgressies voorgedaan. Bij elke transgressie worden lagen klei, zand en kalk afkomstig van naburig land op de zeebodem afgezet. Uit bestudering van deze afzettingen met gebruikmaking van de huidige moderne technieken kan men een reconstructie maken van de oude kustlijnen. Geologisch algemeen aanvaard is dat Nederland de eerste tien eeuwen de gevolgen van een drietal transgressies heeft meegemaakt. De eerste tussen 500 vóór Chr. en 200 vóór Chr. (Duinkerke I). De tweede tussen 250 en 600 na Chr. (Duinkerke II) en de derde tussen 800 en 1000 (Duinkerke III). (1)

Nieuw land

Rond het begin van de jaartelling zit Nederland in een periode van regressie. De zee heeft zich teruggetrokken en op de hoger gelegen gebieden hebben zich mensen gevestigd. Het zijn de Romeinen die tussen 50 en 250 ons land bezetten en vooral langs de grote rivieren nederzettingen bouwen. Dan volgt Duinkerke II. De zee komt terug, het rivierwater stijgt mee, grote delen van het laagland komen onder water en worden onbewoonbaar. Een van de gevolgen van het opkomende water is dat de Romeinen zich terugtrekken uit Nederland. Eeuwenlang zijn vervolgens grote delen van West- en Noord-Nederland onbewoonbaar. Dan trekt de zee zich langzaam terug. Eerder overstromde gebieden vallen droog, rivieren vallen terug in smalle beddingen en metersdik slib komt boven. Een proces van nog eens vele honderden jaren. Uit de dikte van het achtergelaten slib valt op te maken hoe diep die transgressie is geweest. Tussen zes en acht meter onder het maaiveld zijn in het sediment resten van Romeinse bewoning teruggevonden. De gevolgen van Duinkerke III zijn minder ernstig. De mensen hebben geleerd zich tegen het water te



De Europese westkust tussen 250 en 900 voor Chr. Als men vandaag alle dijken, sluisen en kunstwerken zou weghalen stroomt het gearceerde deel bij elke vloed vol water. Vóór de 10^e eeuw waren er geen duinen, dijken of kunstwerken terwijl het zeeniveau hoger was. Kaart website Gbm.Delahaye.

wapenen. Rond de 11^e eeuw vestigen zich steeds meer mensen op het nieuwe land en maken het bewoonbaar. Dat immigratie naar dat lege land, met ontginning als gevolg, de steun heeft van de dan heersende graven en bisschoppen moge duidelijk zijn.

Klankverwante vertalingen.

Als je als leek de vertalingen (!) van de teksten van klassieke schrijvers leest en vergelijkt met de oorspronkelijke teksten blijken soms vreemde dingen. Zo beschrijft Tacitus (55-120) in zijn 'Germania' de geografische ligging van Germania (www.thelatinlibrary.com). Hij schrijft in het Latijn en noemt de rivieren Renus en de Danuvius. Deze worden vervolgens door vaderlandse geschiedkundigen (o.a. kannunik W. van Berchen) vertaald door de Rijn en de Donau, terwijl dit niet klopt met de aangrenzende plaatsnamen, rivieren en gebergten, verderop in de beschrijving. Die wijzen allemaal op Frans Vlaanderen en Noord Frankrijk. De Renus vloeit in zee "waar Brittannia te zien is", schrijft Strabo (65 v. Chr. – 20 na Chr.) Kennelijk bedoelde Tacitus dan ook de Schelde en niet de Rijn. Delahaye meent dat hier een van de grote fouten in de vaderlandse geschiedschrijving is gemaakt. Het maken van klankverwante vertalingen.

Westoriëntatie

Germania van Tacitus is pas in de 15^e eeuw bekend geworden. Geschiedschrijvers zijn toen de geschiedenis gaan reconstrueren met geschriften en teksten uit de 11^e eeuw in het achterhoofd en niet met de zienswijze van Tactius zelf. Het uiteenvallen

van het Romeinse rijk in Frankrijk en Duitsland zal daar aan meegewerkt hebben. Daardoor en door klankverwante vertalingen is Germania in Duitsland op de kaart gezet. Tacitus beschrijft Germania als de streek tussen Trier, Keulen, Vlaanderen en Noord Frankrijk. Met geen woord rept hij over Nederland en Noord Duitsland. De verdienste van Delahaye is dat hij heeft ontdekt dat de Romeinse schrijvers in hun geografische beschrijvingen de west-oriëntatie hanteerden. Wat zij noord noemden is in feite west. Tacitus noemt als grens van Germania de septentrionali oceanano (noordelijke oceaan) en bedoelt daarmee de in het westen gelegen Atlantische oceaan want vanuit Rome gezien ligt er in het noorden geen oceaan, wel in het westen. De vaderlandse geschiedschrijvers uit de 15^e eeuw hebben daar geen rekening mee gehouden en plaatsen delen van Frans Vlaanderen in Nederland. Batua (Bethune) wordt de Betuwe en Frisia (Vlaanderen) wordt Friesland. Tacitus beschrijft in Historiae de opstand van de Bataven. Die wonen dan in Frans Vlaanderen en het aangrenzende West-Duitsland maar niet in Nederland. De Betuwe en Friesland komen pas in de 11^e eeuw in zicht.

Hoe zit het dan met Wilnis

Omdat historici in de 15^e eeuw waarschijnlijk niet op de hoogte waren van de door de klassieke schrijvers gebruikte westoriëntatie, hebben zij veel gebeurtenissen die in Noord-Frankrijk plaatsvonden in Duitsland en Nederland geplaatst. Dit wordt nog versterkt door het feit dat veel plaatsnamen (zij het met enige moeite) als doublures zijn te herkennen. Dezelfde plaatsnaam in twee landen. Willishem lag in de 9^e eeuw in Frans-Vlaanderen en niet in Nederland, net als Dokhem (Bonifatius!). Delahaye toont dat aan door te verwijzen naar het carticularium van de abdij van St. Roquier te Abbeville (ca. 870) waarin naast Willishem 262 Noord-Franse plaatsnamen voorkomen. Een versie van dit carticularium dateert van 1143 en is bij de plechtige inwijding van de abdij te Egmond onder die naam bekend geworden.

Herschreven oorkonden

Het Utrechts Archief noemt Wilnis Uilishem en verwijst daarbij naar een publicatie uit 1892 door S. Muller Fz. Die publicatie gaat over het Utrechtse liber donationum dat volgens deze schrijver "het oudste carticularium van het Sticht" zou bevatten. Dat Utrechtse carticularium is volgens Delahaye een in de 13^e eeuw geschreven versie van het carticularium van Egmond waarin Utrechtse kannuniken o.a. de bezittingen van de St. Martinuskerk van Trajectum (Tounehem) in Frans Vlaanderen hebben toegerekend aan de St. Maartenskerk te Utrecht. Dit kwam omdat Utrecht - door de Romeinen Albiobola genoemd - in de 10^e

eeuw, na het eind van de transgressie, ineens werd gelatiniseerd en de naam Trajectum kreeg. Dit was eeuwen terug echter de naam van de plaats Tournehem in Noord Frankrijk, maar dat hadden die kanunniken niet door of wilden dat om politieke redenen niet weten. Immers het ging over bezit en daaraan verbonden rechten. In elk geval: de bisschoppelijke bezitslijsten hadden betrekking op het Franse Trajectum en niet op het Utrechtse Trajectum. Momenteel zijn er twee mogelijke identificaties voor Wilnis, laat Delahaye jr. weten: Willies op 11 km. oost van Avesnes-sur-Helpe of Willems op 12 km oost van Rijssel. Nadere studie zal moeten uitmaken welke plaats als juist geïdentificeerd moet worden. Het Willishem uit de 9^e eeuw is in elk geval niet het Nederlandse Willis of Wilnis.

Wilnis komt van Willishem

Gebaseerd op geologische onderzoeksresultaten en archeologische ontdekkingen is het redelijk om aan te nemen dat, toen rond de 11^e eeuw grote delen van ons land waren drooggevallen en er immigratie uit o.a. Noord Frankrijk ontstond, (daarvan zijn Franse geschiedschrijvers overtuigd!) inwoners uit de Noord-Franse plaats Willishem naar een drooggevallen streek nabij Midreth zijn verhuisd en de nieuwe vestiging Willis hebben genoemd. Immers het terugtrekken van de zee had tot gevolg nieuw land in de lage landen, maar voor de hoge gebieden in Noord-Frankrijk was het een catastrofe. Met het terugtrekken van de zee na de diepe transgressie daalde ook het peil van hun rivieren. Daardoor liep de scheepvaart terug en daarmee de handel. Handelsplaatsen langs de rivieren vervielen en inwoners trokken weg. Ook die uit Willishem. De Fransen noemen het *déplacements historiques*. Het verschijnsel dat volkeren bij een af dan niet gedwongen verhuizing vanuit hun oorspronkelijk stamland naar elders hun oorspronkelijke plaats- en riviernamen meenemen en deze opnieuw gebruiken. De naam Wilnis komt van Willishem en dateert van ergens rond de 11^e eeuw. Niet eerder! Recente opgravingen in oude delen van Wilnis tonen vondsten uit de 14^e eeuw en later, maar niet van vroeger.

In 1985 vierde Wilnis het 900-jarig bestaan. Het aangedragen bewijs hiervoor was een eind twaalfde eeuw opgedoken en waarschijnlijk niet authentieke oorkonde uit 1085. In die oorkonde verklaart de Utrechtse bisschop Koenraad 40 hoeven woest land nabij Midreth aan de proost van St. Jan te hebben geschonken. De vraag rijst nu: "Van wie kreeg hij dat land en wie was de eigenaar toen dat land nog water was? De bisschoppelijk oorkonden, die allemaal van na de 10^e eeuw dateren, maken dat niet duidelijk.

Geraadpleegde bronnen:

Albert Delahaye 'De ware kijk op...' Deel I over Noyon, het land van Bethune en Frisia. Uitgave 1984.

Internet. Via de zoekmachine Google met zoekargumenten zoals 'Peutinger, Noviomagus, Tacitus, Karel de Grote en Transgressies'. Waar nodig zijn de namen van de gevonden sites in de tekst weergegeven.

De website van het Utrechts Archief. www.hetutrechtsarchief.nl

Het ontstaan van West-Friesland. door Frans J.P.M. Kwaad, fysisch-geograaf. <http://home.tiscali.nl/~wr2777/west-riesland.htm>

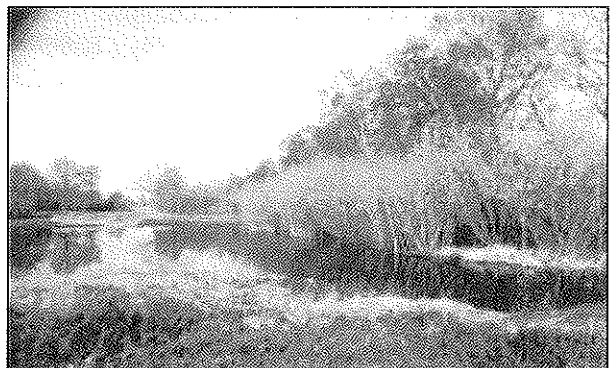
Historische mythen van Kennemerland
<http://home.planetinternet.be/~ijpelaan/KennL.html#>

<http://web.inter.nl.net/hec/Gbm.Delahaye/>

Opmerkingen. Van topografische bronnen uit de Romeinse tijd zijn er drie bekend: De Peutingerkaart, oorspronkelijk uit de 4e eeuw, het Itinerarium Antonini (reisbeschrijving) uit ca. 300, en de Geographia van Ptolemaeus uit ca. 150. Allen beschrijven het Romeinse rijk tijdens perioden van regressies en transgressies aan de Europese westkust.

Volgens Delahaye is het Itinerarium van Antonini opgemaakt ten tijde van Diocletianus. Het bevat een lijst van wegen in het Romeinse rijk en geeft Trajectum aan als een bestaande stad in de 4^e of 5^e eeuw, maar toen bestond Romeins Utrecht niet meer. Utrecht komt pas in de 10^e eeuw opzetten waarschijnlijk door bisschop Balderik. De naam werd toen gelatiniseerd als Trajectum maar dat heeft niets te maken met het Romeinse Trajectum in Noord Frankrijk waarmee Tournehem werd bedoeld. Tussen de 3^e en 10^e eeuw is van Utrecht historisch en archeologisch niets bekend. De eerste kerk komt pas in de 10^e eeuw. Op het domplein zou rond 1930 een dertigtal opschriften zijn opgegraven met de naam Albiobola, waarschijnlijk de Romeinse naam voor Utrecht. Dit is nooit naar buiten gebracht want dan zou bewezen zijn dat Utrecht (Trajectum) nooit de bisschopszetel van Willibrord († 735) kon zijn geweest.

Nb. Het boek van de ex-archivaris van de stad Nijmegen Albert Delahaye 'De ware Kijk op...', is ter inzage aanwezig in de bibliotheek van de historische vereniging 'De Proosdijlanden' in het gemeentehuis te Mijdrecht. In dat boek haalt de schrijver een groot aantal klassieke teksten aan en gaat daarmee de misvattingen in de Nederlandse geschiedschrijving te lijf. Daarnaast gaat hij in op de zogenaamde oorkondeboeken van de Utrechtse kanunniken en de daarin opgenomen verschrijvingen. Ook het omstreden bronnenboek van de Universiteit van Nijmegen (Noviomagus!) ontkomt niet aan zijn scherpe waarnemingen.



Wilnis 11^e eeuw. "Terram palustrem in Midreth"

**"Opdat ook zij de jaren '40 - '45 niet zullen vergeten."
De executie van Koop Peters.**

door Jan Rouwenhorst

In de tuin van het bedrijf S.C. Johnson Europlant BV langs de Provinciale Weg N-201 staat een wit, houten kruis. Door vooruitstaande struiken met overhangende takken is het enigszins aan het oog onttrokken. Waarom staat daar een kruis? Met die vraag begon ik in de tweede helft van de jaren '80 een historische speurtocht. Het antwoord op de vraag is simpel. Het kruis herinnert aan een schokkende gebeurtenis die zich daar voltrok in de ochtend van woensdag 6 september 1944.

In het rijksarchief te Utrecht bevindt zich een doos met mappen over het onderwerp gefusilleerden en executieterreinen. Op één van de blaadjes staat geschreven: "Aan den Provincialen Weg nabij het dorp is een goede Nederlander als represaillemaatregel tegen sabotage doodgeschoten." Bijna 60 jaar geleden is dit op papier gezet.

In het archief van de gemeente De Ronde Venen is de overlijdensakte nummer 35 uit het jaar 1944 duidelijk. Het document, gedateerd op 6 september, vermeldt dat om negen uur 's ochtends in de gemeente Mijdrecht Koop Peters is overleden, van beroep landarbeider.

Op de algemene begraafplaats bij de (voormalige) N.H. kerk in het dorp staat een grafsteen met de tekst: "Hier rust in vrede - voor het vaderland gevallen - mijn innig geliefde echtgenoot en der kinderen zorgzame vader".

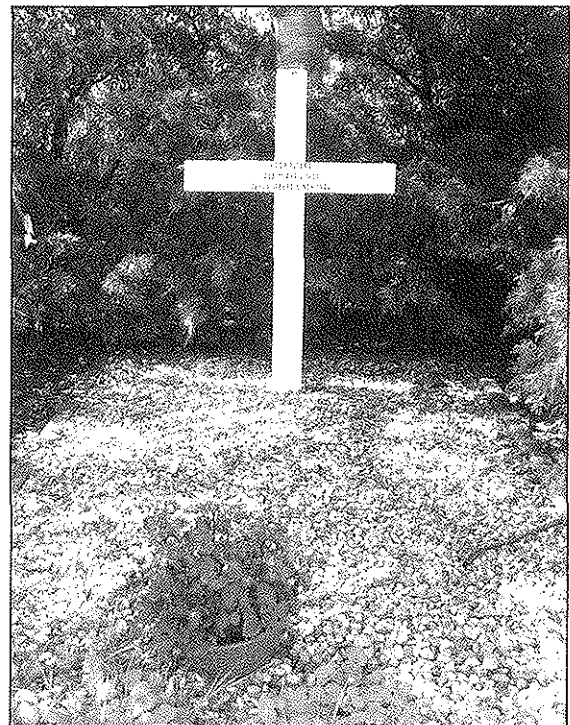
Waarom is de 43-jarige Koop Peters - vader van vijf kinderen - indertijd doodgeschoten?

Het is meer dan vijftien jaar geleden dat ik een onderzoek begon naar de omstandigheden en gebeurtenissen die hebben geleid tot de dood van Koop Peters. Diverse mensen, die op de een of andere manier betrokken waren bij de gebeurtenissen van 6 september 1944, willen daarover praten. Enkele gesprekken zijn destijds op cassette opgenomen en andere interviews zijn na uitwerking op schrift akkoord bevonden. Ook recentelijk heb ik nog informatie over het onderwerp ontvangen. Op basis van de verkregen gegevens ontstaat een beeld. Medio 1992 is daarover een artikel gepubliceerd in "De Ronde Vener".

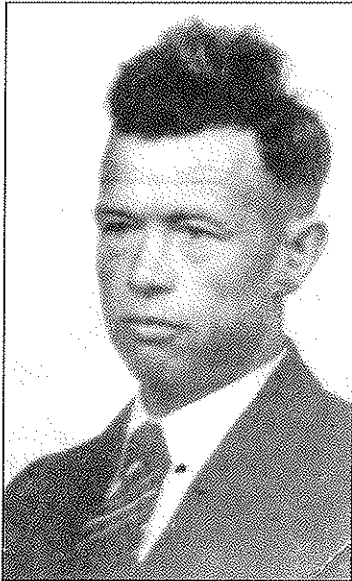
Tijdens de oorlog is de bebouwing van het dorp Mijdrecht beperkt tot de as Hofland-Dorpsstraat-Bozenhoven en de woningen aan de Kerklaan, Kerkvaart en de Nutslaan. De houding van de meeste mensen - er zijn minder dan 5.000 inwoners - ten opzichte van de bezetting is te typeren als accommodatie, d.w.z. men probeert zich zo goed mogelijk aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden. Het leven gaat immers door, ondanks de Duitse overheersing. De meeste mensen willen - heel begrijpelijk - niet opvallen door

activiteiten die als Duits onvriendelijk kunnen worden bestempeld. Dit geldt des te meer omdat diverse inwoners weten of kunnen vermoeden dat er minstens één persoon in het dorp woont, die brieven schrijft naar Duitse instanties en er ook niet voor terugdeinst om naar Amsterdam of Utrecht te gaan om daar zaken te melden die de Duitse autoriteiten mogelijk onwelgevallig zijn.

Een kleine groep mensen uit Mijdrecht houdt zich - ondanks de risico's - wel bezig met de illegaliteit. In Nederland is 5 september 1944 beter bekend als "Dolle Dinsdag". Uit angst voor de snel oprukkende geallieerde legers slaan duizenden Duitsers en "foute" Nederlanders - vooral leden en sympathisanten van de Nationaal Socialistische Beweging - in paniek op de vlucht richting Duitsland. In de veronderstelling dat heel Nederland snel bevrijd zal worden, voert de illegaliteit allerlei



Kruis in de tuin van Johnson Europlant BV. Op het kruis staat:
Koop Peters
geb. 11 april 1901
gefusilleerd 6 sep. 1944



Koop Peters.
(foto beschikbaar gesteld door H. Wessels)

acties uit. Zo ook in Mijdrecht. Het is niet onwaarschijnlijk dat de sabotageactie in Mijdrecht is uitgevoerd in opdracht van de regionale leiding van de ondergrondse in Breukelen of Utrecht. Door de actie zou de doorgaande route tussen de kust en het Gooi gestremd worden.

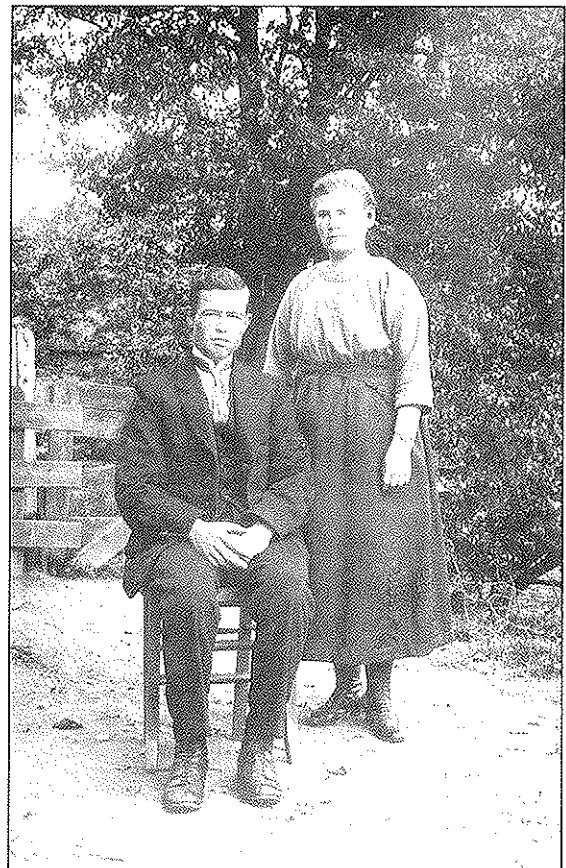
De actie vindt plaats ter hoogte van wat nu de parkeerplaats is van het wegrestaurant 'De Speeltuin' (nu 'Motel Mijdrecht', jr) in de richting van Vinkeveen. Eén van de gesprekspartners herinnert zich: "Ik had van Van der Heijden (de latere notaris Anton J.J. van der Heijden en destijds één van de plaatselijke commandanten van de plaatselijke ondergrondse, jr) opdracht gekregen om me 's nachts om één uur in 'De Speeltuin' langs de Provinciale weg te melden. We gingen toen klinkers uit de straat halen en gaten in de weg graven om de doortocht van Duitse troepen en materieel te belemmeren. Het enige wapen dat ik bij me had was een ploertendoder. We waren met ongeveer twintig man. Aan de kant van Mijdrecht en aan de kant van Vinkeveen werd een wachtpost gezet. Bij onraad moesten ze met het licht van een kleine zaklantaarn waarschuwen. We moesten dan maken dat we via de boomgaard van Verweij (aan de kant van S.C.Johnson, jr) zouden verdwijnen."

Een ander vertelt: "Er was een grote groep bij betrokken. Men was 's avonds al om een uur of tien begonnen. Wij kwamen later en toen was men al bezig. Eigenlijk verstoorden we de zaak met onze komst." Uit zijn verhaal maak ik op dat niet alle betrokkenen behoren tot de vaste kern van het verzet. Een derde lid van de Mijdrechtse ondergrondse geeft aan: "Wij hadden geen wapens en ik was de enige die een revolver had. Het was een

Belgische FN met twaalf patronen. We moesten een plaats vinden om de weg open te breken. Als er gevaar van de Duitsers zou zijn, dan moesten we ons zo gauw mogelijk verschuilen. We besloten de weg open te breken tussen 'De Speeltuin' en de boerderij van Frans Balk en Krul. De boomgaarden gaven ons genoeg dekking. Zonder verstoring werd de weg opengebrouwen en daarna was het afwachten. Ik stond die ochtend van een afstand te kijken hoe alles zou eindigen."

De heer Dirk van Veen herinnert zich het resultaat en vertelt: "De gleuf over de hele breedte van de weg was ongeveer 80 centimeter breed en 30 tot 40 centimeter diep. De klinkers waren eerst uit de weg gehaald. Het was precies bij de dam, bij Verheggen. Van Vinkeveen af was het bij de eerste oprit naar het parkeerterrein van 'De Speeltuin'. Maar dat was niet alles. Voor het gat werden stukken ijzer gelegd. Het waren stukken rails, die uit het naastgelegen land waren gehaald, waar men met lorriewagentjes werkte om het land te egaliseren. Die rails waren ook dwars over de weg gegooid voor het gat. Er kon nooit iemand voorbij."

Om vier uur 's ochtends komt een auto met Duitse militairen uit de richting Vinkeveen. Nadat ze



Het echtpaar Koop Peters en Jantje Sloots.
(foto beschikbaar gesteld door H. Wessels)

gestopt zijn, gaan ze naar de nabijgelegen boerderijen van Winkel en Krul, die aan weerszijden van de weg staan. Mevrouw Van Veen - toen nog Grietje Krul en 24 jaar - beschrijft wat vervolgens gebeurt. "Ze sloegen bij ons voor een ruitje kapot. We lagen nog op bed en wisten nergens van. We schrokken geweldig." Samen met haar vader Philip Krul moet ze in nachtkleding meteen mee met de Duitse militair die bij de voordeur staat. "We mochten ons niet aankleden. Mijn vader had een klomp en een schoen aan. Ik had pantoffels aan. Ze hadden ook Jan Winkel opgehaald, die tegenover ons woonde (in de boerderij 'Vee- en Bouwlust', jr). Met ons drieën hebben we de rails van de weg afgehaald en in de kant gelegd. De Duitsers zijn teruggegaan. Jan Winkel heeft ze gewezen op het zijweggetje, dat iets verder terug ligt en zo zijn ze via het Waverveense Pad verder op Uithoorn aangegaan. Wij gingen terug naar huis. Een broer van mij die thuis was, is toen nog gauw gevlucht in de richting van Vinkeveen. Hij was bang dat het mis zou gaan." Grietje Krul is die ochtend niet meer gaan slapen. Wat later helpt ze met het melken.

Vervolgens besluit ze naar haar verloofde Dirk van Veen (26) te gaan die in de Nutslaan woont. Hij werkt dan bij de provinciale voedselvoorziening. Hij vertelt: "Ze kwam naar mij toe en was helemaal van streek. Ze vertelde wat er gebeurd was en is een tijdje bij ons gebleven. Ik werkte toen in Vinkeveen en ja, wat moest je. We besloten dat het het beste was als ze weer naar huis zou gaan." Omstreeks half negen zijn ze bij de boerderij 'Noorderhoeve', waar de familie Krul woont. De boerderij is inmiddels afgebroken, maar de locatie is nog wel steeds zichtbaar vanwege een verhoging aan de rand van de tuin van Johnson, waar nog enkele bomen staan.

"Ik bracht haar naar huis toe en stond achter op de werf, net als haar vader, toen er opeens Duitse soldaten kwamen aanhollen. Ik kreeg een pistool in m'n nek en er werd langs mij een kogel afgeschoten. Dat was natuurlijk om te intimideren. Toen werd gecommandeerd dat we schoppen mee moesten nemen en naar de weg moesten om het gat dicht te maken." Henk de Rooij, de boerenarbeider die in een huisje naast de boerderij van de familie Krul woont, hoort het schieten en loopt naar buiten. "Die moest ook gelijk mee. Andere Duitsers waren bij Winkel de werf opgegaan en hadden Winkel en zijn arbeider en de dochter van zijn arbeider (de 22-jarige Jentje Peters, jr) meegenomen naar het gat toe. We moesten het gat dicht maken. Jan Winkel zei toen dat ze niet zo'n leven moesten maken en niet zo tegen ons tekeer moesten gaan omdat we het gat wel dicht zouden maken. Ze pakten hem beet en smeten hem tegen de grond, want je mocht helemaal niets zeggen. Toen het gat zo'n beetje dicht was, zodat ze er door konden, gingen ze de auto ophalen. Die

stond bij de boerderij (van Winkel, jr). Ze waren nog niet bij het gat of in de verte kwam een andere wagen (uit de richting Vinkeveen) aanrijden. Die holden ze toen tegemoet. De tweede groep kwam al met het geweer, maar hen werd duidelijk gemaakt dat ze niets moesten doen, omdat wij het niet hadden gedaan en dat ze ons hadden opgehaald." Na het uitwisselen van informatie zou de eerste wagen met soldaten zijn doorgereden.

De heer en mevrouw Van Veen beschrijven de beide auto's als open vrachtwagens met lange hekken. "Zoals je er toen wel meer zag." Beide auto's zaten vol. Volgens de heer Van Veen ging het in beide gevallen om ongeveer een man of twintig. Op die tweede vrachtwagen zouden ook enkele "Hollanders" hebben gezeten. "Er zaten ook grieten op die wagen. We noemden ze moffenmeiden of lellen. Ze hadden de grootste schik". Duitse militairen uit de tweede wagen lopen op het groepje af, dat eerder tewerk is gesteld. Ze zijn stellig als het gaat om het aantal mensen dat door de Duitse militairen is aangehouden. De heer Van Veen: "Er werd gecommandeerd dat we allemaal aan één kant van de weg naast elkaar moesten gaan staan". Dat was aan de kant van Johnson.

Dat was voor de boomgaard van Verweij. Met zijn tieners waren wij. Er kwamen tien soldaten tegenover ons staan met het geweer in de aanslag. En toen moesten wij om de beurt werd ons gevraagd waar we vandaan kwamen. Hoe het nou kwam weet ik nog niet, maar die man (Koop Peters, jr) werd er tussenuit gehaald en er werd tegen ons gezegd: "Jullie verder dat gat dichtmaken en dan kunnen jullie je kameraad begraven. Het werd zo gezegd dat we het allemaal goed konden verstaan. Ik weet niet meer in welke taal het gezegd werd, want er werd zowel Nederlands als Duits gesproken, omdat het Hollanders en Duitsers waren." Wie stonden er in de rij? Terwijl hij naar zijn vrouw kijkt, zegt de heer Van Veen: "Ik zal ze eens even opnoemen, want ik weet het nog als de dag van gisteren. Ik was er samen met je vader, Jan Winkel, die twee van Peters (Koop Peters en zijn oudste dochter Jentje, jr), Henk de Rooij, Verburg met die dominee en die twee uit Hilversum." Van de twee mensen uit Hilversum zijn de namen onbekend. De dominee is de gereformeerde voorganger Pijlman. Hij zou samen met de ziekenfondsbode Willem Verburg naar de Provinciale Weg zijn gefietst, omdat ze gehoord hadden dat daar er iets aan de hand was.

Dirk van Veen: "Verderop was er een landweggetje en dat was recht voor de plek waar nu het kruis staat. Ze namen Peters mee en toen hoorden we schieten. Wij hebben het niet gezien". Mevrouw Van Veen vult aan: "Mijn moeder en ik waren over onze toeren

heen en zijn het huis uitgegaan. We zijn toen in het aardappelveld gaan liggen. De aardappelplanten waren nog niet zo hoog. Toen zagen we hem aankomen tussen vier soldaten. Ik zeg oohh tegen m'n moeder, er wordt er eentje doodgeschoten. Het leek wel of er veel meer schoten waren. Dus wij hebben gezien hoe hij werd doodgeschoten. Hij was een heel lieve man." Ze vertelt van het laatste contact met Peters: "Samen met Henk de Rooij zat ik ochtends te melken, nadat wij eerder die boel van de weg hadden gehaald. Aan de overkant van de weg zie ik nog Peters aan komen lopen. Hij lachte heel hard en zei toen: "Lekker Griet, wat hadden ze jou lekker bij de beer, jij met je pyjama pakje over de weg heen." Die woorden zal ik nooit vergeten. Een paar uur later wordt hij voor datzelfde gat doodgeschoten. Erg hè. Je ziet het gewoon weer gebeuren."

Van Veen: "Toen ik in die rij stond, als ik een geweer had, had ik geschoten. Eerlijk waar. Ik ben nog nooit zo in en in nijdig geweest. Maar je staat daar hulpeloos, je kunt niets. Eén bevel en het was met ons allemaal gebeurd. Het enige waar je aan denkt is wraak." Waarom is Koop Peters meegenomen? De heer en mevrouw Van Veen: "Dat zullen we nooit zeker weten. Maar misschien komt het vanwege zijn uiterlijk. Hij had een verweerd hoofd, omdat hij altijd buiten was."

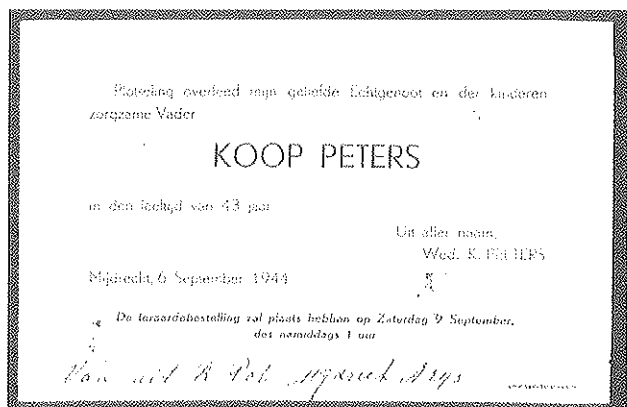
Direct nadat Peters is doodgeschoten, vertrekt de vrachtauto met militairen. Van Veen: "Die wagen ging meteen weg en wij zijn toen ook allemaal weg gegaan. We zijn er allemaal vandoor gegaan. Ik ging met haar - hij kijkt zijn vrouw aan - naar mijn huis en onderweg zijn we naar dokter Van den Berg (in de Dorpsstaat, jr) gegaan en daar hebben we het gemeld. Als arts stelt Van den Berg later officieel de dood van Peters vast.

Cor Mulder woont destijds op Hofland, naast het huidige restaurant 'Le Virage' (vroeger het café van Reurings, later Liefkenshoek, jr). 's Ochtends vroeg als hij met paard en wagen de melk bij de boeren wil ophalen, merkt hij dat de weg open ligt. Mulder heeft later die ochtend het stoffelijk overschot van Koop Peters met paard en wagen naar Hofland gebracht. Vlak naast de voormalige Volvogarage van Van der Helm, wordt Koop Peters opgebaard in de woning van Roelof en Jentje Pol. Met pen is hun adres op het rouwkaartje geschreven: A 245. Nu staan op die plek enkele geschakelde bungalows. Het gezin Pol is in 1930 vanuit het Drentse Havelte naar Mijdrecht verhuisd. Ook de vrouw van Peters komt van oorsprong uit die provincie en het bevolkingsregister vermeldt dat beide gezinnen Nederlands Hervormd zijn. Drie dagen later, op zaterdag 9 september, om één uur 's middags, wordt Koop Peters begraven.

Eén van de leden van de ondergrondse: "Ik stond van een afstand te kijken hoe alles zou eindigen. Toen de weg weer berijdbaar was, werden alle aangehouden mensen op een rij gezet. Als ik het goed heb, waren het 13 mensen. Een Duitse SS-officier was van plan om ze allemaal dood te schieten, maar een andere officier vertelde hem dat zo iets onzin was. Voordat ze vertrokken, schoten ze de heer Peters dood. Waarom hem, dat weet ik niet. Het was een hele opschudding aan de Provinciale Weg en ik dacht: "Wij doen het werk en iemand anders wordt er voor doodgeschoten." Een ander vertelt: "Ik hoorde het toen ik melk aan het venten was. Ik vond het verschrikkelijk."

Koop Peters is in april 1901 geboren in het Overijsselse Avereest, zijn vrouw Jantje Sloots wordt in december van hetzelfde jaar geboren in het Drentse esdorp Borger. Ze krijgen vijf kinderen: Jentje (1922), Harm (1924), Luchiena (1927), Johannes, roepnaam Hans (1930) en Geertje Henderika (1938). Het jongste dochtertje is zes jaar als haar vader wordt geëxecuteerd. Het gezin is in maart 1940 in Vinkeveen komen wonen en kwam toen van het Zuidhollandse eiland Voorne-Putten. Daar zijn ook de twee jongste kinderen geboren. In april 1941 verhuist het gezin van de landarbeider naar Mijdrecht en betreft een woning bij de boerderij 'Vee- en Bouwlust' aan de Provinciale Weg. Na de dood van haar man verlaten de weduwe en haar kinderen het landarbeidershuisje bij de boerderij. Ze trekken in een oude woning aan Bozenhoven. De oudste zoon, Harm, is medio 1943 tewerkgesteld in Duitsland. Daar krijgt hij het bericht van zijn vaders dood. Pas in juni 1945 is hij weer terug in Mijdrecht. Vier maanden later vertrekt het gezin naar Avereest, de geboorteplaats van Koop Peters.

De algemene begraafplaats achter het winkelcentrum 'De Lindeboom'. Het grind knerpt onder de schoenen. Vanaf het hoofdpad is het twee keer naar rechts en dan naar links. Het stoffelijk overschot van



De rouwkaart van Koop Peters. Let op de schrijfwijze van de naam Peters. (afdruk beschikbaar gesteld door H. Wessels)

Koop Peters is begraven in een huurgraf tweede klasse, rij twee, nummer 8. Jarenlang werd zijn laatste rustplaats op armoedige wijze aangegeven door een rechthoek van trottoirbanden. In april 1962 laat het college van burgemeester en wethouders van Mijdrecht aan de kerkenraad van de Nederlands Hervormde Gemeente weten dat het graf "aangemerkt moet worden als oorlogsgraf" in de zin van de Stichting Oorlogsgraven. "In verband hiermede verzoeken wij U, indien te zijner tijd ruiming van het graf onvermijdelijk is, ons hiervan in kennis te stellen, teneinde ons in staat te stellen de Stichting nader in te lichten."

Ruim twee jaar later - het is oktober 1964 - krijgt de gemeente een brief van het Centraal Afwikkelingsbureau Duitse Schade-Uitkeringen. De brief is bedoeld om te vernemen of een verklaring van één van de kinderen van Peters juist is. Het gaat om de volgende verklaring: "Wij woonden die tijd aan een rijksweg te Mijdrecht die in de nacht van 6 september '44 door een groepje mensen onklaar was gemaakt (door wie is nooit bekend). Des morgens kwam er een Duitse auto die er niet over kon en een aantal personen uit huis haalde om die te dichten, waaronder mijn vader en zuster. Toen het werk gedaan was wilden ze toch nog even wraak nemen en kozen mijn vader uit tien personen en toen hebben ze hem op korte afstand van mijn zuster doorzeefd met kogels. Hij was Nederlander en is dat gebleven tot hij stierf."

Binnen enkele dagen staat de reactie van het college op papier. "In de vroege morgen van 6 September 1944 bleek de Provinciale weg in deze gemeente



opgebroken door de illegaliteit, met het doel de verbindingen van het Duitse leger te ontwrichten. Een aantal SS-ers vorderden toen onder dwang een aantal van ongeveer 12 personen om de schade aan de weg te herstellen. Onder hen bevond zich ook de in Uw nevenstaande brief bedoelde Nederlander K. Peters. Aanvankelijk lag het in de bedoeling van de Duitsers, na het herstel van de weg alle 12 personen als represaillemaatregel neer te schieten, doch door een wending, waarvan de oorzaak niet meer precies is na te gaan, werd slechts één van hen, de heer Peters, vermoord. Hij werd door drie SS-ers gedwongen te lopen in de richting van een pad achter de bebouwing ter plaatse. Toen hij dit pad een tiental passen was opgelopen, werd hij zonder waarschuwing in de rug geschoten, hetgeen vrijwel onmiddellijk de dood tot gevolg had. De heer Peters was landarbeider. Hij woonde met zijn gezin in de landarbeiderswoning van de heer J. Winkel, aan de Provinciale weg te Mijdrecht."

Tijdens de dodenherdenking in 1967 schrikt de familie van Koop Peters als ze zien hoe het graf er bij ligt. Harm Peters schrijft daarover een brief naar het college en hij typeert de situatie als een "haveloze toestand". Hij verwijt het college dat afspraken die met zijn moeder en zus zijn gemaakt, niet zijn nagekomen. Hij wil ingelicht worden over de eigendomssituatie en geeft aan "wij wilden dan zelf het graf weer opknappen opdat de fusilladeplaats en het graf een teken mogen zijn voor de jongere generatie. Opdat ook zij de jaren '40-'45 niet zullen vergeten." Ten gemeentehuize wordt boven de brief met potlood genoteerd: "Gaarne piëteitsvolle behandeling".

Drie weken later is het antwoord klaar. Het college schrijft o.a.: "Het is teleurstellend dat de indertijd gemaakte afspraken voor onderhoud van het graf niet behoorlijk worden nagekomen, een feit, dat ook door ons ten eerste wordt betreurd. En nu vast staat, dat het graf als oorlogsgraf in de toekomst gehandhaafd blijft, kunt u zonder enig risico de verzorging van het graf zelf ter hand nemen. Alleen het stoffelijk overschot van uw vader is in dit graf ter aarde besteld." Verder wordt aangegeven dat de familie er ook voor kan kiezen om het graf over te brengen naar de centrale begraafplaats van de Stichting Oorlogsgraven. "De kosten hiervan komen voor rekening van de Stichting. Tevens wordt dan gratis op het graf een uniforme grafsteen geplaatst en het onderhoud (...) is eveneens voor rekening van de Stichting."

Op die suggestie gaat de familie Peters niet in en het schijnt dat er van gemeentewege verder niets gebeurt. Dit tot grote ergernis van mevrouw Van Veen, die steeds contact heeft onderhouden met de

familie Peters en hen ontvangt als ze in Mijdrecht zijn ter gelegenheid van de dodenherdenking. Pas in 1970 is op haar initiatief een grafsteen geplaatst. Mevrouw Van Veen gaat daarvoor naar het gemeentehuis en spreekt daar met de gemeenteambtenaar Joh. Kramer. Ze vertelt: "Nadat ik weg ging, werd ik met een uurtje gebeld. Ik kreeg toen te horen dat alles geregeld was en een week later stond de steen op het graf. Dat moest wel, want ik wilde graag dat alles klaar was bij de 25-jarige herdenking. Waarschijnlijk is die grafsteen bekostigd uit giften van het bedrijfsleven." Dat blijkt inderdaad zo te zijn. Joh. Kramer heeft contact opgenomen een aantal Mijdrechtse bedrijven* met het verzoek een financiële bijdrage van vijftig gulden te leveren voor een grafbedekking "in overeenstemming met wat wij aan zijn nagedachtenis verschuldigd zijn." De grafbedekking bestaat uit een kwartsietvloer in flagstones, gesteld op een gewapende betonplaat. In verdiept vergulde letters is een inscriptie aangebracht. De zerk kan nog voor 4 mei worden geplaatst. En er is ook nog een bedrag voor een bloemstuk. "De grafsteen was een grote verrassing, vooral voor mijn moeder", vertelt Harm Peters in 1992. Hij wil niet onvermeld laten dat de betrokkenheid van het echtpaar Van Veen door de nabestaanden van Koop Peters zeer gewaardeerd wordt.

Het bedrijf S.C. Johnson Europlant BV onderhoudt de plek waar Peters is geëxecuteerd en elk jaar worden er door het bedrijf bloemen gelegd. In mei 1995, vijftig jaar na de bevrijding is op het Raadhuisplein van Mijdrecht een gedenkteken onthuld - dat bestaat uit drie gelijke objecten in de vorm van klassieke leestafels - ter nagedachtenis aan inwoners van de gemeente De Ronde Venen, die zijn omgekomen ten gevolge van de oorlog. Een initiatief hiertoe is medio 1992 aan de gemeente voorgelegd door de auteur van dit artikel en mr. Jan C. K. van Loo. Dit gebeurt vanuit de overtuiging dat het officiële oorlogsmonument in de Dorpsstraat onvoldoende recht doet aan individuele plaatsgenoten en hun nagedachtenis. Het gemeentebestuur neemt het voorstel over en in gezamenlijk overleg wordt het idee uitgewerkt. Dit leidt tot de goedkeuring van een ontwerp dat gemaakt is door de beeldend kunstenaars Arnoud Beerends en Willem van der Horst. Op één van die lessenaars wordt ook Koop Peters gememoreerd. De journalist Martin van Amerongen is verantwoordelijk voor de keuze van de teksten op de leestafels. Hij heeft destijds ten aanzien van Koop Peters de tekstsuggestie van beide initiatiefnemers overgenomen. De vindplaats van de - enigszins verkorte - tekst is de lezer nu bekend.

Inmiddels is mevrouw Van Veen 84 jaar. Nog steeds

heeft ze contact met de nabestaanden van Koop Peters. Onlangs vertelde ze: "Mijn vader en man stonden ook in die rij. Ik heb gezien hoe mijn vader door die 6^e september 1944 is veranderd. Opeens was hij een oude man geworden. Ik heb er vaak met mijn man over gesproken. Zij hadden het ook kunnen zijn. Het komt altijd terug."

Mevrouw De Graaf, één van de dochters van Koop en Jantje Peters, woont in Scheveningen. Ze is 77 jaar. Zij vertelde op 17 augustus van dit jaar:

"Ik was die ochtend bij mevrouw Pol. Sinds we in Mijdrecht woonden, gingen mijn ouders om de zondag naar hen toe. De andere zondag kwamen ze bij ons. Mevrouw Pol had reuma en ik zou haar helpen met de huishouding. Mijn vader had 's ochtends nog gezegd dat ik niet alleen naar huis mocht komen. Hij zou me ophalen, omdat hij de situatie te gevaarlijk vond. Om half negen, toen hij even thuis kwam om een boterham te eten zei hij nog tegen m'n moeder dat de Duitsers wraak zouden komen nemen vanwege het openleggen van de weg. Wie had kunnen vermoeden dat hij even later zelf het slachtoffer zou worden? Toen ik bij mevrouw Pol was, hoorde ik schoten klinken. Blind ben ik toen naar huis gerend en vroeg aan m'n moeder waar pappa was. Ze wist het niet. Even later kwam ook de dokter vragen waar mijn vader was."

"Samen met mijn zus en een aantal andere mensen was hij opgepakt door Duitse soldaten om de weg te repareren. Ze stonden in een rij langs de weg. Toen is hij aangewezen. Hij zette z'n schop in de grond en liep mee, begeleid door vier militairen. Hij moest een paadje inlopen. Er is nog gesproken, maar wat zal er gezegd zijn? Daar was ook het hek, waar hij vaak op zat om over het land uit te kijken. Van achteren is hij neergeschoten. Hij is voorover gevallen. Zijn hele rug lag open. Op een ladder is hij thuisgebracht. We hebben hem toen nog een kus gegeven. Mijn zus vertelde later dat ze - toen ze in de rij stond - nergens aan kon denken, behalve aan het moment waarop de trekkers overgehaald zouden worden. Waarom hebben ze van de ondergrondse geen briefje in de bus gedaan om ons te waarschuwen? Dan waren we gevlucht. Waarom mijn vader? Er zou nog gesproken zijn, maar wat is gezegd? Je krijgt daar geen antwoord op. Hij heeft er niet om gevraagd. Hij dacht - als zo velen - dat de oorlog snel voorbij zou zijn. Thuis hadden we al uitgelaten tegen onze ouders gezegd dat we met de Engelse soldaten zouden uitgaan. Vader zei toen dat eerst Harm weer thuis moest zijn. Die was sinds juni 1943 tewerkgesteld in Duitsland."

"Mijn moeder heeft heel lang een stuk van zijn laatste boterham en zijn laatste sjekkie bewaard. Hij teelde tabak en de bladeren bracht hij naar



Detail van één van de leestafels op het Raadhuisplein te Mijdrecht

Pieneman, die er een shagmelange van maakte.

We zijn dezelfde dag nog in het huis van de familie Pol getrokken. Zij gingen een paar dagen naar familie in het dorp. We waren veel te bang dat de Duitsers terug zouden komen. 's Ochtends hadden ze nog bedreigd huizen in brand te steken als de weg niet om twee uur klaar zou zijn. We zijn tot na de begrafenis op Hofland gebleven. Bij Wiegmans hebben we als kinderen een krans gehaald om mee te nemen naar het graf. We hoefden niets te betalen als we beloofden dat we altijd goed voor onze moeder zouden zorgen. Er stonden veel mensen langs de weg toen mijn vader werd begraven. Niemand mocht met ons mee het kerkhof op, uitgezonderd de dominee en boer Winkel. Mijn moeder was volledig ingestort. We konden niet blijven wonen bij de boerderij en kwamen terecht in een klein huisje aan Bozenhoven. Na de oorlog deed zich een gelegenheid voor om naar familie in Overijssel te gaan."

"Mijn moeder kreeg een karige uitkering. Het ging eigenlijk om een paar rot centen. Mijn zus en ik zijn destijds het huis uitgegaan, want als we thuis zouden wonen, terwijl wij zelf geld verdienden, dan zou m'n moeder gekort worden. Zo ben ik terecht gekomen in een betrekking in Wassenaar. Na de oorlog zijn we vaak teruggekomen. We werden dan altijd hartelijk ontvangen door Griet en Dirk van Veen. Ik beschouw Griet als een zus.

Toen de fabriek van Johnson werd gebouwd, waren we bang dat het kruis zou verdwijnen. Gelukkig heeft men ons toen verzekerd dat het kruis zou blijven staan ter herinnering aan wat mijn vader was overkomen. Als we komen, worden we vriendelijk en keurig ontvangen. We krijgen dan ook wel eens koffie. Maar dan voel ik me toch wat bezwaard, want ik weet dat Grietje van Veen thuis ook alles heeft klaarstaan."

Mevrouw Jantje Sloots, de weduwe van Koop Peters, is op 23 september 1986 overleden.

De heer Dirk van Veen is overleden op 19 september 2001.

* De deelnemende bedrijven waren: Betonopzetters A. de Bruin, firma Wed. A. de Bruin, Droogerijenmaatschappij NV, NV Van Elten, Firma J.J. van der Helm, Hoffmann-La Roche, Johnson Europlant NV, Pimentel Granaat NV, firma Wed. D. Korver, NV D. Spaan & Zn, Substantie NV, firma J. van Walraven en NV Wayne Nederland.

Bronnen:

Rijksarchief Utrecht, archief Militair Gezag, archief PMC.

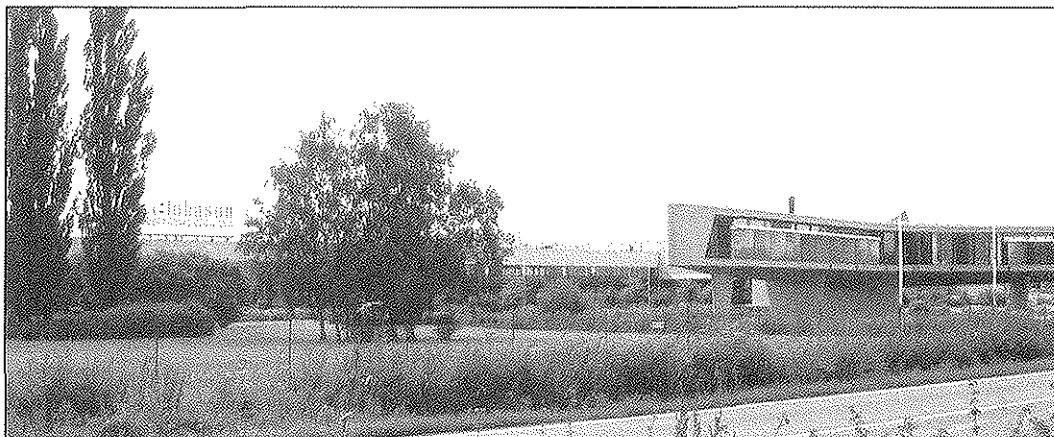
Archief Gemeente Mijdrecht 1961-1970, B28.12.

Artikel van de auteur in 'De Ronde Vener', d.d. 29 april 1992.

Fotoarchief van de heer H. Wessels te Heino.

Interviews van de schrijver met diverse betrokkenen.

Met dank aan alle gesprekspartners en degenen die anderszins een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit artikel.



Een deel van de tuin van S.C. Johnson Europlant BV langs de Provinciale Weg.

Historische grond

door Fred de Wit

Een bijzonder stukje historische grond in Mijdrecht is wel de plaats waar de hervormde kerk staat. Op deze plek hebben de eerste Mijdrechtenaren zich waarschijnlijk gevestigd en zijn daar als pioniers begonnen aan de ontwikkeling van het huidige dorp. Hoe zijn ze hier gekomen en hoe hebben zij de eerste tijd geleefd?

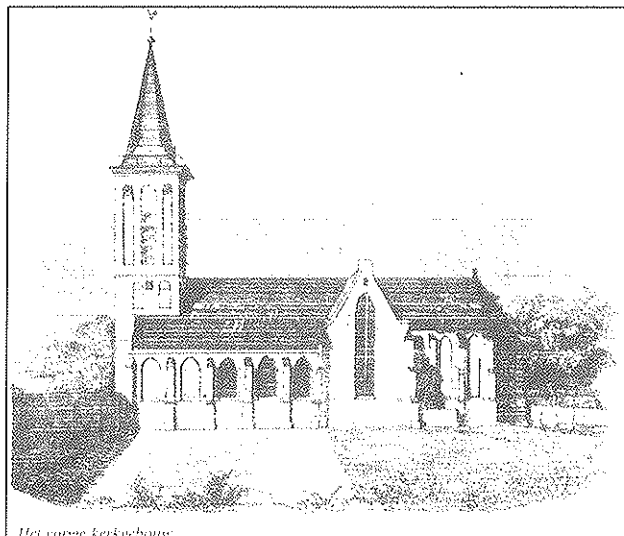
Waar kwamen ze vandaan en wat heeft hen bewogen om naar dit toenmalige drassige, onherbergzame gebied te vertrekken? Wat voor kleren hadden zij aan, wat aten ze? Waren hun huizen van leem of van hout? Het zijn allemaal vragen waarop wij nooit een antwoord zullen krijgen omdat hierover waarschijnlijk nooit iets is opgeschreven. En als dit wel gebeurd is, zijn de gegevens hierover verloren gegaan.

Het proostenhuis, vlak achter de kerk, werd bewoond door de baljuw, die namens de proost het gezag handhaafde. Dit proostenhuis werd in 1572 door Adriaan van Duivenvoorde met een aantal Geuzen verwoest en ook de katholieke kerk, die op dezelfde plek stond als de huidige hervormde kerk, werd in brand gestoken. Ongetwijfeld zullen in het proostenhuis documenten aanwezig zijn geweest, die ons een inzicht hadden kunnen verschaffen, over een stukje vroege historie van Mijdrecht maar zijn waarschijnlijk bij de brandstichting verloren gegaan. De schaarse gegevens van voor die tijd, die wel bewaard zijn gebleven, hebben eigenlijk alleen betrekking op besluiten van de Proosten van Sint Jan en vermelden weinig over de mensen die in onze streken de eerste pioniers zijn geweest.

De archiefstukken

De oudste archiefstukken over Mijdrecht moeten we daarom zoeken in het Utrechts Archief waar gelukkig wel een aantal documenten over het kapittel van Sint Jan en de Proosten, die het hier voor het zeggen hadden, is te vinden. Historica Ellen Palmboom heeft in haar boek "Het kapittel van Sint Jan te Utrecht" een onderzoek gedaan naar de verwerving, beheer en de administratie van het oudste goederenbezit van het kapittel en het leven van de kanunniken. Door deze publicatie kunnen we ons een zeker beeld vormen van de bemoeienis van de proost met onze Proosdijlanden, maar de levenswijze van de eerste Mijdrechtenaren, Wilnissers, Vinkeveners en Waverveners blijft voor ons verborgen.

Wanneer het door Van Duivenvoorde verwoeste kerkgebouw precies is gebouwd, weten we dus niet en waarschijnlijk is er hiervoor ook al een kerkgebouw geweest. Wel weten we uit een stichtingsbrief dat het gebouw in 1506 drie altaren heeft gehad. Het gebouw is in 1572 opgeknapt, en



Hervormde kerk Mijdrecht ca. 1857.

door de Geuzen in brand gestoken. Maar het is onzeker of er in Mijdrecht een beeldenstorm is geweest zoals in de Utrechtse Dom gebeurde waarbij de beelden en andere kunstschaten, die aan de katholieke eredienst herinnerden op een ruwe wijze werden verwijderd. Het moet in Mijdrecht eerder het werk van een roversbende zijn geweest, die gewoon door onze streken trok. De Geuzensloot, die loopt ten zuiden van de N. 201 en uitkomt bij de Heulbrug in Vinkeveen, herinnert ons nog aan de route welke zij hebben gevolgd.

Op 31 december 1584 vaardigden de Staten van Utrecht een decreet uit naar de plaatselijke overheden om alle pastoors in de provincie af te zetten en alle altaren en beelden uit de kerken te verwijderen. De open plekken moesten worden gewit. Het animo van de toenmalige Mijdrechtenaren om tot het protestantisme over te gaan was zeer gering en het is daarom ook niet duidelijk wanneer het kerkgebouw in protestantse handen is overgegaan. Wie zijn daarvoor verantwoordelijk geweest? Waarschijnlijk is dat gebeurd door druk van buitenaf. De visitatieverslagen bieden hierover geen duidelijkheid. Wel wordt in een verslag uit 1593 van de hervormde kerk vermeld dat de kerk redelijk is onderhouden en dat de kerkmeesters gekozen werden uit de burgerlijke gemeente. De eerste dominee, waarvan bekend is, dat hij de gelovigen voorging, was Johannes Hasensfeldius, die aangesteld is op 8 september 1590 en op 7 april 1592 naar

Lopik vertrok. Hij heeft hier maar heel kort gewerkt. Oorspronkelijk heette hij Hasenfeld maar het was toen voor sommigen mode geworden om de naam te voorzien van een Latijns achtervoegsel, dat in ieder geval de status van de man verhoogde. Wellicht voelde hij zich niet op zijn plaats omdat de meeste Mijdrechtenaren het katholieke geloof trouw bleven en er nog steeds door rondtrekkende priesters in het geheim de mis werd gelezen. Dit nog steeds tot ergernis van de Rondeveense predikanten, die de plaatselijke overheden ervan betichtte hier niet tegen op te treden.

Paepsch

Vlak na de reformatie waren de scheidslijnen op kerkelijk gebied niet gemakkelijk te trekken. Zo kwam het voor dat de koster van de hervormde kerk zelf "paepsch" was. Een hervormde koster was eenvoudig niet te vinden en de koster nam dit ambt aan omdat hij het geld, dat hij hiervoor kreeg, maar al te goed kon gebruiken. De predikantenopleiding was onvoldoende en de selectie liet veel te wensen over. Het is daarom verklaarbaar dat in 1604 nog een predikant "om zijn schandelijk en zedeloos leven" werd afgezet. Maar onder de leiding van Johannes van Oucoop, die in 1612 van Kockengen naar Mijdrecht kwam en hier tot zijn dood in 1648 bleef, werd de hervormde gemeente stevig gegrondvest.

Door de reformatie kwam ook de kapittelkerk van Sint Jan te Utrecht in handen van de protestanten. De kanunniken werden verdreven maar men liet het instituut van het kapittel wel intact. In plaats van de bisschop voerden de Staten van Utrecht het hoogste gezag en kon men proost worden, niet meer door verkiezing door de kanunniken, maar door aan de Staten voor deze functie een flink bedrag te betalen. Vandaar dat lieden die bij de Verenigde Oost-Indische Compagnie veel geld hadden verdiend, of die familieleden van de stadhouders waren, tot proost van Sint Jan zijn benoemd. Op dezelfde wijze waarop de katholieke proosten de pastoors benoemden, bemoeiden de hervormde proosten zich met de benoeming van de predikanten. Hun invloed was daarbij groot. Vandaar dat er conflicten ontstonden tussen de kerkenraad en de proost wanneer er een nieuwe predikant moest worden benoemd.

Conflict

Het conflict tussen de gravin van Solms, als vruchtgebruikster van de proosdij, en de kerkenraad heeft maar liefst vijf jaar geduurd. De Mijdrechtse hervormde kerk heeft het toen geruime tijd zonder predikant moeten stellen, want na het overlijden van Abraham Keikop in 1691 werd de nieuwe predikant



Christiaan Salomon Duytsch: Omstreden !

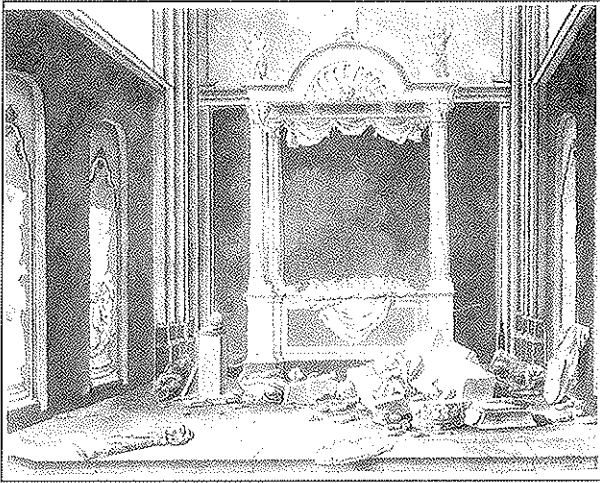
Eleaser van Eyndhoven pas in 1696 benoemd. De gravin stond er op zelf een predikant te benoemen maar de kerkenraad wist van geen wijken.

Een bijzondere predikant was Christiaan Salomon Duytsch, die in Mijdrecht heeft gestaan van 7 september 1777 tot zijn overlijden op 7 november 1795. Deze voormalige Hongaarse rabbijn is na veel innerlijke strijd, vele reizen en grote persoonlijke offers tot de hervormde kerk overgegaan.

Ds J. Haitsma beschreef dit in een boek dat hij als titel gaf "De wonderlijke leiding Gods". Duytsch leefde in een rumoerige tijd, was een vurige aanhanger van stadhouder Willem V en oranjeklant. Iets wat in die tijd niet vanzelfsprekend was. Daarom had hij tijdens de Bataafse Republiek nogal wat problemen met de patriotten. In deze periode is hij zelfs een tijdje ondergedoken geweest en werd het kerkgebouw door de burgerlijke overheid regelmatig als vergaderplaats gebruikt. In de volksvergadering van 20 maart 1795, die in de kerk werd gehouden, besloot men met algemene stemmen om de in de kerk aanwezige wapenborden en schilden van de voormalige proosten in stukken te slaan. In de hervormde kerk van Abcoude zijn ze wel bewaard gebleven, zodat we daar kunnen zien waartoe deze zinnenloze vernielzucht bij ons heeft geleid. Wat zouden we nu nog trots zijn geweest als dit culturele erfgoed bewaard was gebleven. Dominee Duytsch zal deze "beeldenstorm" in zijn kerk ongetwijfeld met veel droefenis hebben ervaren. Na zijn onderduiktijd is hij nooit meer de oude geworden want zijn gezondheid liet hem in de steek. Op 7 november 1795 stierf hij, zijn gezin in betrekkelijk kommervolle omstandigheden achterlatend.

Vrijheid, gelijkheid en broederschap

Ook in Utrecht had de blijde boodschap "Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap geklonken. Velen vonden het ook hier tijd om af te rekenen met de



De vernielde graftombe van de gravin Van Solms in de Utrechtse domkerk in 1795. Na de dood van haar man mocht zij, omdat haar zoon nog minderjarig was, de functie van proost van St. Jan waarnemen. Zij raakte in ernstig conflict met de kerkenraad in Mijdrecht over de benoeming van een dominee in 1692.

aristocratie. In de Domkerk ging men wel erg ver. Naast de wapenborden werd de graftombe van de hiervoor vermelde gravin van Solms vernield. Haar kist werd zelfs opengebrouwen. Gedurende de Franse tijd zijn de meeste wapenborden verloren gegaan. Van de weinige borden, die gespaard bleven, zijn de meeste weer in de kerken teruggebracht. In deze periode en ook daarna nog is er sprake van geweest om het kerkgebouw, zoals in andere steden en dorpen soms gebeurde, weer aan de katholieken terug te geven. Die onderhandelingen hebben in De Ronde Venen niets opgeleverd. De hervormden in Mijdrecht moesten dan een nieuwe kerk bouwen, waarvoor ze geen geld hadden, en de katholieken hadden juist met veel inspanningen en geldelijke offers een nieuwe kerk in Driehuis gebouwd. Bovendien was dit een kerk voor de dorpen Mijdrecht en Wilnis samen. Zij konden moeilijk enig enthousiasme opbrengen voor een gebouw dat al behoorlijke tekenen van verval vertoonde en hun extra financiële offers zou vragen. Bovendien waren zij niet vergeten dat zij in Driehuis wel een kerk mochten bouwen maar wel onder de strenge voorwaarde dat deze niet mocht opvallen om de protestanten geen ergernis te geven. Nu gold plotseling die voorwaarde niet meer als zij hun oude kerkgebouw zouden terugkrijgen.

Verval

Omstreeks 1850 begint het kerkgebouw van omstreeks 1557 tekenen van verval te vertonen. Aan restauratie werd niet gedacht. Men besluit daarom om op dezelfde plek een nieuwe kerk te bouwen. Architect B. de Vries uit Wilnis wordt hiertoe aangezocht. Het oude gebouw werd gesloopt en de eerste steenlegging vond plaats op 24 juni 1857 door Klaas van Wieringen. Een jaar later, op 27 juni 1858 werd de kerk in gebruik genomen. Het gebouw

werd aanbesteed voor fl. 20.900,- Het orgel moet van de oude kerk in de nieuwe zijn overgeplaatst want uit oude papieren blijkt dat het ouder is dan 1841. In 1931 werd het gebouw door een brand ernstig beschadigd waarop een restauratie noodzakelijk was. Hierna volgden nog enige restauraties die de kerk het huidige aanzien geven. De toren was in bezit van de burgerlijke gemeente. Dit stamt nog uit de tijd dat kerkklokken, behalve voor het oproepen van de gelovigen om naar de kerk te gaan, tevens werden gebruikt om de bevolking bij brand of ander onheil te alarmeren. In 1885 stond de toren op instorten en op 25 april machtigde de raad het college om de toren af te breken en op 27 juni om op dezelfde plaats een nieuwe te bouwen. Dit voor een bedrag van f. 11.600. In De toren bevindt zich een luiddklok die door de Duitse bezetter werd gestolen om er kanonnen van te maken, maar gelukkig niet is omgesmolten zoals met de kerkklokken van de rooms-katholieke kerk te Driehuis wel is gebeurd. De luiddklok werd na de bevrijding op het terrein van een gasfabriek in Groningen terug gevonden. De kleinere feestklok wordt alleen op christelijke feestdagen en bij het rouwen gebruikt. Op deze klok die gedateerd is op 1664, is een afbeelding aangebracht van Maria met Jezus op de arm. Is deze klok ooit voor een katholieke kerk gebruikt?

Een andere naam

Over dit gebouw, de gelovigen en de bedienaren van het geloof is nog veel meer te vertellen. Dit verhaal geeft maar een paar gebeurtenissen weer. Maar een recent besluit van de kerkenraad is ook in historisch opzicht de moeite waard. Door het samengaan van de Hervormde, Gereformeerde en Lutherse kerkgenootschappen tot de Protestantse Kerk Nederland kan men in Mijdrecht niet meer spreken van een hervormd of een gereformeerd kerkgebouw. Daarom heeft men de naam van de hervormde kerk gewijzigd in Janskerk en het er naast gelegen kerkhof in Janskerkhof. Hiermee heeft het gebouw zijn oorspronkelijke naam weer terug. En waarom ook niet? In Utrecht zijn na de reformatie de namen wel bewaard gebleven en spreekt men nog steeds van de Janskerk en het Janskerkhof, tegenwoordig een groot plein in het centrum van Utrecht. Weliswaar zonder het woord Sint voor de naam. We komen weer terug op de aanhef van dit artikel. Hoe waren de mensen gekleed en hoe woonden ze? Waarover preekten de pastoor en de dominee? Vragen die we zo graag beantwoord zouden willen zien maar helaas nooit beantwoord zullen worden omdat ook het verleden zijn grenzen kent.

Geraadpleegde bronnen: Utrechts Archief en Streekarchief Vecht en Venen.

Geraadpleegde literatuur: P.J.J.M. Van Wees: Twee parochies verenigd in Driehuis en J. Haitsma: Hervormd Mijdrecht

Roofoverval te Mijdrecht

door Jan Rouwenhorst

Het is op zondag 12 maart 1933 een mooie dag. Het is droog en er waait een matige wind uit het de oosten. In de middag wijst het kwik zelfs meer dan 15° C. aan en met een gemiddelde van bijna 8° is de dagtemperatuur zelfs enkele graden hoger dan het gemiddelde dat de reeksen van het KNMI aangeven. Maar niet alles is mooi op die dag.

De 22-jarige varensgezel H.R uit Zaandam fietst samen met de 33-jarige schipper J.B.K. vroeg in de avond vanuit Amsterdam naar Wilnis. De jongste van hen kent daar iemand. Het gaat om metselaar B. Aangekomen bij de bouwvakker wordt er gesproken over het oprichten van een geheime jeneverstokerij. Gaande het gesprek komen andere zaken aan de orde. De gesprekpartners blijken met elkaar wel wat te voelen "voor een roofpartij en al spoedig was men overeengekomen dat het huisje van mej. H. een geschikt operatieterrein was." De varensgezel had namelijk gevraagd of "een caféhoudster n Mijdrecht nog goed in haar geld zat." Blijkbaar was metselaar B. niet te beroerd om daarover zijn mening te geven. Hij "vertelde waar het geld vroeger altijd verborgen lag, terwijl hij het tweetal bezoekers tevens uitlegde hoe zij zeep - die zij bij zich hadden - moesten gebruiken om een ruit in te drukken." Ook over de risico's is gesproken. De conclusie is dat men gemakkelijk een roofoverval kon wagen, "want men was van mening dat de Mijdrechtse politie niet veel te betekenen had". Na de uitwerking van het plan stappen K. en R. weer op de fiets en vertrekken naar Mijdrecht.

Het doel is het café van de 58-jarige Kaatje Hak. Haar etablissement bevindt zich op Bozenhoven ter hoogte van de huidige viswinkel, die links voor de Hema staat. De oude Mijdrechtenaren moeten zich dat café zeker herinneren.

Geschreeuw

Bij een zijraam in het steegje naast het café passen beide mannen de nieuwe wetenschap toe. De varensgezel zou de ruit hebben ingesmeerd, waarna men het glas kon indrukken of uitsnijden, "zonder dat dit enig rumoer veroorzaakte." In de winkel steken de beide mannen en passant tussen de honderd tot vierhonderd sigaretten bij zich, over het precieze aantal lopen de opvattingen uiteen. Daarna zetten de inbrekers koers naar de slaapkamer van Kaatje. Toen zij wakker werd, zou de schipper zijn hand op haar mond hebben gelegd "om te voorkomen dat haar geschreeuw tot de omgeving zou doordringen. Kaatje Hak zou daarbij haar belager in de hand hebben gebeten."

Wellicht dat het verzet van juffrouw Hak leidde tot een bebloede hand, die later door schipper K. kan zijn afgeveegd aan de jas van zijn kompaan. K. zou de angstige vrouw ook nog bij de keel hebben gegrepen en daarbij hebben gezegd: "Waar is je geld?"

De caféhoudster verklaart later voor de rechtbank dat men haar met nog meer geweld had bedreigd. Zo had ze een "koud voorwerp achter het oog gevoeld waarvan ze bevreesd was dat het een revolver zou zijn." "Sidderend van angst had het oudje een bedrag van f 45,- aan de onverlaten gegeven, doch deze gingen nogal rockeloos met het geld om, althans later werd elf gulden in de woning teruggevonden." Overigens ziet de varensgezel nog kans om uit een kast enkele gouden sieraden, waaronder een broche, buit te maken. Nadat de beide

rovers zich "haastiglijk" uit de voeten hebben gemaakt, heeft Kaatje Hak ijlings de burens op de hoogte gesteld. Op hun beurt lichten die de politie in, die met een onderzoek begint.

"Gehaast en benauwd"

Dat onderzoek verloopt klaarblijkelijk succesvol, want beide verdachten worden opgepakt, worden gedetineerd en het komt in juli 1933 tot een strafzaak voor de Utrechtse rechtbank. Als getuige wordt de brugwachter van Uithoorn gehoord, die verklaart in de bewuste nacht twee mannen te hebben gezien, die - nadat de brug was neergelaten - snel in de richting Amsterdam verdwenen. Hij had de indruk gekregen dat "zij gehaast en benauwd waren". Tijdens de terechtzitting blijkt dat zich in het dossier de Officier van Justitie, mr. Camphuijs, een brief bevindt, die de varensgezel zou hebben geschreven over de verdeling van de buit. In die brief wordt een zekere B. uit Wilnis "geadviseerd" zijn mond te houden over de zaak. Hij zou dan ook een portie krijgen. De verdachte R. ontkent ten stelligste die brief te hebben geschreven, maar hij heeft de schijn tegen. Op basis van grafologisch onderzoek verklaart de schriftkundige dr. Van der Laan namelijk voldoende aanknopingspunten te hebben om vast te stellen dat de brief wel degelijk door varensgezel R. geschreven moet zijn. Een vergelijking met een andere brief, waarvan R. wel erkent de auteur te zijn, zou op tien punten overeenkomsten hebben opgeleverd in de manier van schrijven. Ook de metselaar B. uit Wilnis is als getuige aanwezig. Hij verklaart dat de beide verdachten bij hem waren geweest en dat zij geïnformeerd hadden waar er nog wat geld te vinden was. In dat gesprek zou ook een aantal inbrekerswerktuigen zijn getoond.

Bloedvlekken

Kaatje Hak is ook aanwezig in de rechtszaal. Ze zou zich ten gevolge van de overval vier maanden lang onder geneeskundige behandeling hebben moeten stellen. Er wordt haar een jas getoond, waarop bloedvlekken waren aangetroffen. Ze kijkt lang naar die bloedvlekken. Ze verklaart vervolgens dat de schipper op de bewuste avond een jekker van stof droeg en dat de andere dader - varensgezel R - een soortgelijke jas aan had als getoond werd. Bovendien herkent de vrouw de broches die haar getoond worden en ze zegt te hopen dat ze die terug zal krijgen.

R. blijft ontkennen. De bloedsporen op zijn jas kan hij niet verklaren. Volgens hem konden ze afkomstig zijn van het boksen of van het vissen. Wel geeft R. toe de metselaar uit Wilnis te kennen en met hem te hebben gesproken over het oprichten van een illegale jeneverstokerij.

Over beide verdachten zijn rapporten beschikbaar, uitgebracht door het Leger des Heils. Van verdachte R. wordt gerapporteerd dat hij een onvoldoende opleiding heeft genoten. Zolang hij werk heeft, zou niemand last

van hem hebben en alles goed gaan. Bovendien zou hij "niet geheel toerekenbaar zijn", aldus een rapport, opgesteld door dr. Van der Hoeven. De rapportage over schipper K. is ook ongunstig.

De openbare aanklager gaat in zijn requisitoir de toedracht van de zaak nog eens in de breedte na en acht het feit zeer ernstig. Hij stelt dat er weliswaar niet veel is gestolen - het zou uiteindelijk gaan om een bedrag van f 37.--, maar is van mening dat de verdachten wel "buitengemeen brutaal te werk zijn gegaan". Hij concludeert dat de getuigenverklaringen kloppen als een bus. Kortom, het bewijs zou wettig en overtuigend geleverd zijn. De Officier eist voor beide verdachten een gevangenisstraf van drie jaar met aftrek van voorarrest.

De verdediger van de schipper merkt op dat zijn cliënt niet beschouwd moet worden als iemand die weer zo'n misdrijf zal plegen. "Hij heeft een ongelukkig leven gehad" en zou "een echte tobberd" zijn. Zijn advocaat heeft geen behoefte om in te gaan op de feiten; waarschijnlijk omdat K. volmondig de tenlastelegging bekennt. De raadsman vraagt clementie en geeft aan te verwachten dat de straf wel gelijk zou kunnen zijn aan de voorlopige hechtenis.

Meineed

De raadsman van de varensgezel verklaart de indruk te hebben dat er in deze zaak wordt samengewerkt om zijn cliënt te duperen. Hij stelt dat de caféhoudster is gaan weifelen bij het zien van de jas. Hij vindt dat merkwaardig. Zou zijn cliënt "als hij het misdrijf had gepleegd en wist hoe het bloed op de jas was gekomen, die jas bewaard hebben?"

Van de rechtbank mag de raadsman van R. aan metselaar B. uit Wilnis, die als getuige à charge aanwezig is, een

vraag stellen. Ongetwijfeld hoopt de jurist daarmee zijn cliënt te kunnen ontlasten. De vraag leidt er toe dat de Wilnisser moet toegeven dat hij eerder met de strafrechter te maken heeft gehad, juist in verband met meineed.

Bovendien zou de Wilnisser kort voor de roofoverval ruzie hebben gehad met de caféhoudster en toen tegen haar gezegd hebben dat hij haar wel zou krijgen. De advocaat meent dat het bewijs tegen zijn cliënt niet sterk genoeg is om de varensgezel te veroordelen. Voor het geval de rechtbank een ander oordeel over de zaak zal hebben, vraagt de pleiter om dan rekening te houden met de uitgebrachte rapportage.

Veertien dagen later doet de rechtbank uitspraak en veroordeelt de beide verdachten conform de eis van de openbare aanklager.

Om minstens één reden is sprake van geluk dat de dieven er niet met een groot bedrag aan geld vandoor zijn gegaan en dat ze gepakt konden worden. Hun aardse straf zijn ze niet ontlopen. Drie jaar gevangenisstraf voor de gepleegde feiten is naar hedendaagse begrippen uitzonderlijk zwaar. Caféhoudster Kaatje Hak was een diep gelovige vrouw en in haar testament bedacht zij op uiterst ruimhartige wijze de R.K. kerk in Driehuis.

Bronnen:

KNMI Klimatologische Dienst Informatie over Het Weer in het Verleden. Daggegevens van het weer in Nederland. <http://www.knmi.nl/voorl/weer/> De Bilt 12 maart 1933.

Utrechtsch Dagblad, editie woensdagochtend 12 juli 1933, 2^e blad, pag. 2.

Utrechtsch Dagblad, editie dinsdagavond 25 juli 1933, 4^e blad, pag. 1.

Utrechtsch Nieuwsblad, editie 12 juli 1933.



Het café van Kaatje Hak op Bozenhoven 168. Op het uithangbord boven de deur staat: Oranjeboom bier. C. Hak café-billard (fotoarchief gemeente De Ronde Venen)

Als je je aanpast, zijn er nooit problemen

door Joop Frankenhuizen

Veel ouderen onder ons herinneren zich nog de vijf jaren van de Tweede Wereldoorlog. Zij staan in het geheugen gegrift als de oorlogsjaren en vormen als het ware een afbakening tussen twee perioden. De periode vol dreiging van vóór de oorlog en de in sommige ogen rommelige, maar niet ongezellige, jaren van na de oorlog. Herinneringen aan de oorlog komen steevast boven water als de bevrijding wordt herdacht. Nare herinneringen bij hen die door oorlogsgeweld, verzetswerk en sabotagedaden dierbaren hebben verloren of minder nare bij hen die geconfronteerd werden met minder ernstige zaken zoals het onvrijwillig afstaan van vee, het paard of de fiets. Maar herinneringen vervagen. Vandaar nog even een terugblik.

De oorlogsjaren

Over het algemeen hebben de dorpen in de Ronde Venen de oorlogsjaren rustig doorstaan. Op straat af en toe een Duitse soldaat of rondtrekkende troepen en soms het geluid van afweergeschut als er weer eens een in Duitse ogen vijandelijk vliegtuig overvliegt. Toch is er meer aan de hand. Thuis hoor je verhalen over sabotage en het in de polder afwerpen van oorlogsmaterieel uit vliegtuigen. Met eigen ogen zie je dan de gevolgen. Groepen mensen uit de grote stad op zoek naar voedsel. Een enkele agrariër kan er nog verhalen over vertellen. Hij herinnert zich de dankbare blikken, maar ook de manier waarop sommige mensen hebben geprobeerd een slaatje te slaan uit de nood van anderen. Hij ziet dan weer hoe zijn gratis gegeven melk ter plekke wordt doorverkocht. Tachtigers van nu herinneren zich het doel dat jongeren toen voor ogen stond: proberen onder de Arbeitseinsatz uit te komen, want verplicht werken in de oorlogsindustrie in Duitsland wil niemand. Ook de 70-ers van nu kunnen en mogen nog meepraten. Over het bezorgen van illegale blaadjes of meedoen met het verzamelen van door vliegtuigen afgeworpen oorlogsmateriaal bijvoorbeeld. Anderen vertellen over het zwaardere werk, zoals u heeft kunnen lezen in vorige afleveringen van dit tijdschrift. Dan praten we over sabotagedaden met als doel de communicatie tussen en het vervoer van de bezetters te ontregelen. Naast hulp aan onderduikers hebben veel Mijdrechtse en Wilnisse mensen ook onderdak aan vluchtelingen geboden. Mensen uit vooral de zuidelijke provincies die vanwege het naderend oorlogsgeweld huis en haard hebben moeten verlaten. Geweld veroorzaakt door de oprukkende geallieerden tegen zich heftig verzettende Duitsers.

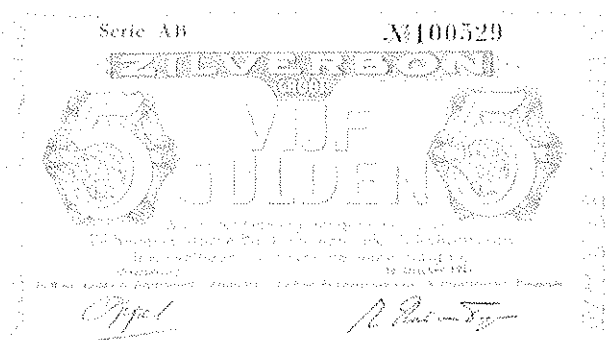
Zestig jaar geleden

Het is dinsdag 5 september 1944, geallieerde tankeenheden drijven de vijand steeds sneller voor zich uit. De Duitse verdediging stort in elkaar en een chaotische terugtocht begint. Met fietsen en karren vol gestolen materiaal, koeien, geiten en varkens voor zich uitdrijvend, trekt de Wehrmacht zich terug uit Nederland richting Duitsland. Radio Oranje verspreidt vanuit Londen optimistische geluiden over de opmars en in heel Nederland ontstaat een

golf van opwinding. Later blijkt de realiteit, de vluchtende Duitse troepen worden gehergroepeerd en teruggestuurd. Dat betekent het begin van honderd trieste en gruwelijke dagen. Eind september wordt het duidelijk dat de geallieerde opmars tot staan is gebracht en het dorp Gennep in de provincie Brabant midden in de vuurlinie is komen te liggen. Half oktober begint daar de gedwongen evacuatie. Wie na die tijd nog in het dorp wordt aangetroffen krijgt de kogel. Via een lange omweg door Duitsland komen veel inwoners van Gennep terecht in onder andere Mijdrecht en vragen daar onderdak. Mijdrecht is er klaar voor. Alles is in kaart gebracht. De gemeente weet precies hoeveel opvangruimte er in het dorp aanwezig is. Dan komt de klap. Hier en daar laten inwoners weten onvoldoende opvangruimte te hebben. De lijsten van de gemeente kloppen niet met de werkelijkheid. Zij dateren van het begin van de oorlog, toen de inwoners gevraagd werd opgave te doen van het aantal vertrekkende in



De betaalmiddelen in de oorlogstijd bestonden deels uit papieren geld en deels uit munten. Net als nu. Alleen waren de munten van zink. Wie kent die lelijke stuiver nog of die flap van vijf gulden met de naam Rost van Tonningen, 'president' van de Nederlandsche Bank?



TAPMELK	TAPMELK	TAPMELK	TAPMELK	37	38	39	40	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen
37	38	39	40	37	38	39	40	40	39	38	37
37	38	39	40	37	38	39	40	40	39	38	37
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen
37	38	39	40	652	650	660	2-01	40	39	38	37
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	VOEDINGSMIDDELEN			
37	38	39	40	651	658	665	2-00	10e PERIODE 1943			
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	(5 SEPT. - 3 OCT.)			
37	38	39	40	650	657	664	2-50	VOOR HOUDERS VAN INLEGVELLEN K2 OF L2			
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE				
37	38	39	40	646	655	663	2-58				
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	VEEVSCH	VEEVSCH	VEEVSCH	VEEVSCH
37	38	39	40	648	655	662	2-57	40	39	38	37
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE	40 B	39 B	38 B	37 B
37 B	38 B	39 B	40 B	647	654	661	2-50	VEEVSCH VEEVSCH VEEVSCH VEEVSCH			
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	RESERVE				
37 B	38 B	39 B	40 B	649	653	660	2-55				
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD								

We hopen ze nooit meer terug te zien. Bonkaarten. Levensmiddelen op de bon. Wekelijks werd in de krant bekend gemaakt welke bonnen geldig waren en dat betekende meestal mondjesmaat eten in huis. Bron: www.verhalenvanvroeger.nl

hun woning. Dat was in verband met een eventuele brandstoffentoe wijzing. Tuk op extra brandstof blijken sommige Mijdrechtenaren meer kamers te hebben opgegeven dan er in werkelijkheid waren.

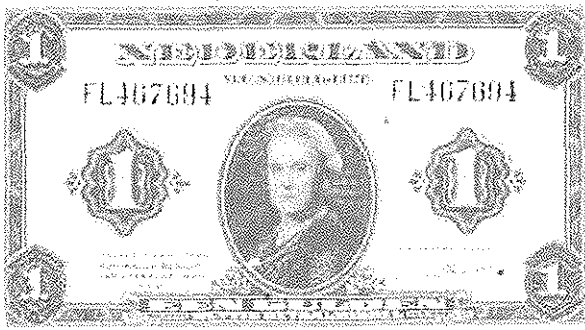
Van huis verdreven

Een tiental inwoners van Gennep, die destijds in Mijdrecht onderdak hebben gekregen wil anno 1998 graag nog eens terugkijken op de hongerwinter in Mijdrecht, het vele water, het schaatsen en vooral het plezier en het avontuur dat ze als kind hadden met de kinderen van de boeren uit de omgeving waar ze waren gehuisvest. Zo herinnert mevrouw Winnen (1929) boerendochter en woonachtig in Ottersum, zich nog heel goed de laatste zeven oorlogsmaanden. Het naderend oorlogsgeweld, de 150 Duitse soldaten die in de ouderlijke boerderij waren ingekwartierd. De vijf kanonnen op het erf, die al bij het eerste salvo alle ruiten van de boerderij lieten barsten. Dan de evacuatie op 20 oktober 1944. Eerst met paard en wagen naar Duitsland. Bij de grens wordt het veulen gevorderd en moet de tocht met een onwillig geworden moederpaard worden voortgezet. Dan de verschillende overnachtingen onderweg bij boeren in stallen, de vlooiën en de luizen en maar niet weten waar de tocht naar toegaat. Twee weken later komt de familie in Mijdrecht aan. De twee dochters krijgen onderdak bij boer Treur aan de Westerlandweg. Later verhuizen ze naar boer Oudshoorn. Vader, moeder en broer komen even verderop terecht bij boer Van Nierop. Na de oorlog zijn ze op de fiets een aantal keren teruggekeerd en zijn er contacten ontstaan tussen de families. Herinneringen heeft mevrouw Winnen genoeg. Zoals de gordijnen die tijdens de tocht gebruikt werden om de kar af te dekken. Zorgvuldig werden die toen uit elkaar

gehaald en truien van gebreid. Tijd was er in die dagen in overvloed. Ze herinnert zich het vele water en later het schaatsen, want de winter van 1945 was streng. Ze herinnert zich de vier kinderen Koeleman en het samen spelen. Ze vertelt over het lezen in de bijbel en het orgelspel dat het katholieke gezin niet gewend was maar waar gewoon aan werd meegedaan. Mevrouw Winnen heeft alleen maar prettige herinneringen aan de tijd die zij noodgedwongen in Mijdrecht moest doorbrengen.

Gastvrije boeren

De heer Snijders (1926) uit Gennep heeft geheel andere ervaringen met Mijdrecht. Hij waardeert het initiatief om de verhalen van de vluchtelingen niet verloren te laten gaan en wil daar graag aan meewerken. Eind 1944 zit de dan 18-jarige ondergedoken bij zijn zuster in Den Haag en hoort via een vriend dat de bevolking van Noord-Limburg is geëvacueerd. Daaronder valt Gennep en daar wonen zijn ouders. Via de plaatselijk evacuatiendienst komt hij te weten dat een deel van de inwoners van Gennep in Mijdrecht is terechtgekomen. Hij meldt zich ziek bij de distributiedienst waar hij werkt en gaat samen met zijn vriend op de fiets naar Mijdrecht. Hij krijgt onderdak bij boer Janmaat aan Molenland en helpt mee in het evacuatiebureau dat in het parochiehuis tegenover de r.k. kerk is gevestigd. Al spoedig blijkt dat vader en moeder niet in Mijdrecht verblijven, waarop het tweetal op weg gaat naar andere plaatsen waar vluchtelingen zijn ondergebracht. De tocht met de fiets voert via Bussum naar Friesland. Daar de eerste problemen. Op zondag mag je niet fietsen. Onderweg overnacht bij gastvrije boeren. "Als je je maar aanpast, zijn nergens problemen", herinnert de



Toen de oorlog was afgelopen mocht de koningin weer op de bankbiljetten worden getoond. Bron: History of Dutch banknotes

heer Snijders zich. Alle pogingen zijn ouders te vinden lopen op niets uit. In Gorssel wordt het tweetal door de Grüne Polizei politie in de kraag gevat en overgebracht naar Deventer. Gelukkig worden ze na een paar dagen weer vrijgelaten waarna ze via Maarssen weer in Den Haag belanden. Vandaar worden opnieuw pogingen aangewend de ouders te vinden. Snijder's vader blijkt ziek te zijn en in het ziekenhuis te Delden te zitten, maar het lukt hem niet daar te komen. Tijdens hun onderdak bij de familie Scholten in Wilnis horen zij dat enkele van hun vrienden zijn gearresteerd. Het tweetal ziet

zich genoodzaakt onder te duiken en de zoekpogingen voorlopig op te geven. Pas na de capitulatie slaagt de heer Snijders er in zijn ouders terug te vinden. Zijn vader is dan nog steeds ziek en kan niet vervoerd worden. Zijn moeder keert met hulp van de Milva alleen terug naar Gennep. Maanden later volgt zijn vader. In het voorjaar van 1946 overlijdt deze aan de opgedane ontberingen. Nu jaren later is de heer Snijders dankbaar te mogen getuigen van het goede dat hij mede door de inwoners van Mijdrecht heeft mogen ondervinden.

Van kruidenierswinkel naar supermarkt

door Fred de Wit

In de laatste helft van de vorige eeuw hebben er grote veranderingen plaats gevonden in de ontwikkeling van de levensmiddelenwinkels. Onze dagelijkse etenswaren worden niet meer, zo als vroeger, gekocht bij de kruidenier maar bij de supermarkt. Ik kan me nog herinneren dat ik, als een kleine jongen, door mijn moeder naar de kruidenier, drie huizen van ons huis, werd gestuurd om een onsje ham te halen, maar pas een half uur later terug kwam, omdat ik drie klanten voor me had. En mijn moeder zich steeds maar afvroeg waar ik bleef. Deze drie klanten hadden echter zo veel nodig, dat de man en de vrouw achter de toonbank alle zeilen moesten bijzetten, om stuk voor stuk de bestelde vleeswaren af te snijden en af te wegen.

Het familiebedrijf.

Praktisch alle kruidenierswinkels werden gerund door het hele gezin. Bij onze kruidenier hielpen ook twee volwassen dochters nog in de winkel en door de kleine toonbank liepen ze elkaar vaak in de weg. De dochters en ook de vrouw spraken de man aan met "vader" en de meest lastige karweitjes werden op hem afgeschoven. Veel werd ook op rekening gekocht en wanneer op het einde van de week het loon binnen was werd door de klant betaald. Dit afrekenen kostte ook heel wat tijd. Er waren kruideniers die ook melk verkochten. De melk werd afgewogen door met een kan de melk uit een grote melkbus te tappen. In de kan kon precies een halve liter melk. Vandaar dat men toen niet sprak over zoveel halve liter melk maar over zoveel kan melk. Ook zout, suiker, meel en veel andere producten werden uit grote bakken geschept, afgewogen en in papieren zakken gedaan. Dit gebeurde ook met de

boter. Vooral in het boterscheppen was "vader" goed. Met een zogenaamde boterspaan haalde hij de boter uit de ton en met een harde klap deponeerde hij de boter op een vel vetvrij papier. Meestal had hij gelijk het goede gewicht. Ik herinner me nog dat deze mensen de achternaam "Schep" voerden. Toepasselijk want in hun kruideniersleven hebben ze heel wat afgeschept. De klant gaf precies op hoeveel pond of ons men wilde hebben. Later kwamen er flessen melk in de handel, maar veel huisvrouwen lieten dit toch afweten omdat die melk dan 1 of 2 centen duurder was. Ik schrijf hier bewust over huisvrouwen want in die tijd was het niet gebruikelijk dat de man zich met de inkoop van de kruidenierswaren bemoeide. De eieren bevonden zich in een grote glazen stolp en moesten er door de winkelier heel voorzichtig uitgehaald worden. Want stel je voor dat zo'n ei stuk ging en het struif over alle andere eieren heen in de stolp terecht kwam.

Soms had de kruidenier twee stolpen, een voor de witte en een voor de bruine eieren. Voor groente en fruit moest je naar de groenteman, voor vlees naar de slager en voor brood naar de bakker. Als de huisvrouw dus alles vers wilde hebben, moest ze per dag minstens drie winkels bezoeken. Bij ons thuis kwam de melkboer aan de deur. Hij had een speciale bakfiets waarop een aantal melkbussen stond, die voorzien waren van een koperen kraan. In de bussen zat dan gewone melk, taptemelk, dat was afgeroomde melk, en karnemelk. De melkboer had ook een juk waaraan hij twee kleine emmertjes hing. Hij wist meestal al van te voren wat de klant ongeveer nodig had. Wanneer iemand karnemelk en volle melk bestelde, dan deed hij het juk om de schouders en vulde vanuit de grote melkbussen de emmertjes met karnemelk en volle melk. Bovendien had hij de hierboven reeds beschreven kan bij zich. Alhoewel er ook veel huisgezinnen waren die taptemelk namen, want dat was in de crisistijd veel goedkoper. Taptemelk was de naam voor de melk waarvan de room afgetapt was. Tegenwoordig spreekt men van magere of halfvolle melk, maar die naam geeft weer aan dat je hier niet dik van wordt. Het prijsverschil is tegenwoordig niet zo belangrijk meer. Of toch wel? Nadat hij had aangebeld kwam de melkboer de trap op naar boven en vulde de kan met melk uit het emmertje en goot die dan over in de melkkoker die mijn moeder in haar hand hield. De geëmailleerde melkkoker, was een pan met tuit, die inmiddels ook uit de mode is geraakt. Deze had een speciale deksel met gaten, die moest voorkomen dat de melk zou overkoken. De melk moest toen nog worden gekookt om de ziektekiemen te doden.

Tegenwoordig kan de melk zo uit de fles worden gedronken. Wanneer de melk was afgekoeld, lag er een groot dik, enigszins geel vel op. Er waren mensen die dat verrukkelijk vonden, maar er waren er ook die er niets van moesten hebben. Met de zogenaamde taptemelk had je die problemen niet. De service van de melkboer ging zo ver dat, wanneer de bewoner op de derde verdieping van een flat woonde, hij gewoon de drie trappen opging om de klant te bedienen. Soms alleen maar voor die ene klant, want de bewoners van de lagere etages hadden weer een andere melkboer. Als een klant was verhuisd naar een heel andere wijk, dan kwam hij ook daar soms nog langs. Want een klant verliezen was toen heel wat. Vooral als het een groot gezin was. Deze problemen deden zich voornamelijk in de steden voor en daarom heeft er in 1950 een sanering plaats gevonden waardoor elke wijk zijn eigen melkboer kreeg. In de dorpen had je deze problemen niet omdat daar geen etagewoningen waren en ook al omdat er vaak bij de boer rechtstreeks melk werd gekocht.

De kruideniers in Mijdrecht

Met de kruideniers lag dit in Mijdrecht anders hoewel de concurrentie daar ook moordend was. In 1937 had Mijdrecht 4.645 inwoners en 12 kruideniers. Dat kwam er op neer dat er voor elke 387 Mijdrechtenaren een kruidenier was. Helemaal zeker is dit zelfs nog niet. Het aantal is mogelijk nog groter geweest, omdat sommigen geen winkel hadden, maar het kruideniersvak beoefenden vanuit de woonkamer. De man had vaak zijn werk bij een baas en de vrouw verdiende op deze wijze nog wat



In het pand links op de foto stichtte Joop Reurings zijn eerst kruidenierszaak in Mijdrecht. Enige jaren later kocht hij het pand van Kaatje Hak waar de groei van zijn zaak begon. Links naast het (inmiddels afgebroken) pand met de klokgeval staat het huis van bloemisterij Wiegmans. (Foto ter beschikking gesteld door Mevrouw Reurings)

bij. De andere gezinsleden kwamen dan bij de klanten "horen" en de boodschappen werden dan een paar uur later thuisbezorgd. De grote kruidenierszaken die in die tijd wat betekenden waren onder andere Dijs, Rijkenberg, Verkaik, en Nap. Deze laatste had toen een winkel op de plek waar nu de winkel Decorette in de Dorpsstraat is gevestigd. Tenslotte waren er nog de winkels van 't Hart, op de hoek van de Kerkstraat en de Dorpsstraat en van Van der Veer. De winkel van Dijs was op Hofland, ongeveer op de plek waar tot voor kort een Doe het Zelf zaak was gevestigd. Kruidenier 't Hart had indertijd de winkel overgenomen van de koekfabrikant Van Doesburg die daar een kruidenierswinkel had voor zijn personeel. Zo verdiende Van Doesburg, van het karige loon dat hij uitbetaalde, ook nog wat terug. Kruidenier Nap was al min of meer gespecialiseerd in drogisterijartikelen. Toen men een zaak in dat assortiment kon overnemen werden de kruideniersartikelen vaarwel gezegd. Ook Rijkenberg die in zijn zaak op de eerste verdieping nog een schoenenafdeling had, liet de kruidenierswaren voor gezien evenals de firma Verkaik, die later op drogisterij en reformartikelen overging en onlangs de zaak op Bozenhoven sloot.

De familie Reurings

De kruidenierswinkel van Joop Reurings was alleen bekend in Wilnis waar hij sinds 1936 een pand had ongeveer tegenover het kantoorpand van de firma Voorbij aan de Herenweg. Later werd de winkel verplaatst naar de overkant van de weg. In 1952 kon Joop de winkelvoorraad in levensmiddelen van Rijkenberg overnemen. Hij kocht een winkel op

Bozenhoven naast de bloemenzaak van Wiegmans. (zie foto op pagina 90) In dit pand, met een rieten kap en een klokgevel was daarvoor de bloemenzaak van Van Rossum gevestigd. Hiermee begon Reurings ook een winkel in Mijdrecht want de zaak in Wilnis bleef bestaan. De nieuwe winkel werd een Centra-winkel omdat Rijkenberg bij deze inkooporganisatie aangesloten was. Het pand is later afgebroken om plaats te maken voor drie eengezinswoningen. In 1957 lukte het Reurings om het café van Kaatje Hak te kopen en zijn winkel daarheen te verplaatsen. Het café genoot in Mijdrecht grote bekendheid. De tegenwoordige viswinkel op Bozenhoven staat precies op de plek waar Kaatje vroeger de pilsjes tapte en achter de bar stond. Mijdrecht groeide en kreeg veel inwoners uit andere dorpen en steden. Deze mensen brachten ook andere leef- en eetgewoonten met zich mee, waardoor ook het assortiment moest worden uitgebreid. In 1959 werd het pand afgebroken en door een nieuwe winkel vervangen. De zaken gingen steeds beter en de ene verbouwing en uitbreiding volgde op de andere. Toen deed de mogelijkheid zich voor om een paar bouwvallige huisjes, naast de winkel, die eigendom waren van het Rooms Katholieke armbestuur, aan te kopen. Joop Reurings aarzelde niet en nam het besluit om daar een supermarkt te beginnen. Ongeveer in diezelfde tijd werd in de oude koekfabriek "De Lindeboom" een nieuw winkelcentrum gerealiseerd. Als "trekker" moest daar een supermarkt komen. Burgemeester Haitsma probeerde Joop Reurings te overtuigen dat hij daar met een supermarkt moest beginnen. Maar Joop, bijgestaan door zijn zoons, wist van geen wijken. Te meer omdat de familie plannen



Het pand van Kaatje Hak op Bozenhoven na de verbouwing tot supermarkt. Hoe het pand er hier voor uit zag ziet u op pagina 86 (foto ter beschikking gesteld door Mevrouw Reurings)

ontwikkelde om naast de Centra winkel een Hema te beginnen. Dit werd een hard gevecht tussen de familie Reurings en de burgemeester omdat deze het niet zag zitten als er naast De Lindeboom nog een ander winkelcentrum zou ontstaan. Ook de Mijdrechtse middenstandsvereniging was niet gelukkig met deze ontwikkelingen. Zij vreesde voor overbewinkeling. Uiteindelijk kwam de familie Reurings toch als winnaar van dit gevecht uit de bus. Hij het, dat Reurings wel enige concessies moest doen wat de grootte van de Hema en de Centra-winkel betrof. Kort daarna mochten ze echter wel uitbreiden. Na enige jaren werd de Centra-formule verlaten en omgewisseld voor die van Albert Heijn. In De Lindeboom kwam eveneens een supermarkt en door de groei van Mijdrecht kwamen er meer. Naast een buurtsuper in de wijk Proosdijland Zuid, die enige jaren geleden de deuren sloot, zijn er supermarkten in de wijken Proosdijland Noord en Hofland. Inmiddels hebben ook twee supermarkten van Duitse origine een plek in Mijdrecht gevonden. Thans zijn er zes supermarkten, die niet alleen klanten trekken uit Mijdrecht zelf, maar ook uit de regio. De kruideniers lijken het loodje gelegd te hebben maar toch nog niet helemaal. In de Amstelhoek heeft de familie De Bruin nog een winkel in de Van Dijklaan en de zuivelzaak in de

Boek over de verdwenen middenstand

Zoals u ongetwijfeld al eerder gelezen zult hebben wordt er op dit moment door de Stichting Proosdijer Publicaties hard gewerkt aan een boekje over de verdwenen middenstand in De Ronde Venen.

Door economische tegenspoed of andere oorzaken gedwongen hebben veel ondernemers in het verleden het loodje moeten leggen en hun winkel of bedrijf moeten sluiten. Het gevolg was dat vaak historische pandjes werden gesloopt om te wijken voor bedrijfspandjes of voor woningbouw. Wat achterbleef zijn herinneringen. En deze worden nu op schrift gezet.

Zij die hier geboren zijn zullen zich ongetwijfeld nog het café van Kaatje Hak en de namen Brammetje Broere en Mietje Bader herinneren. Anderen zullen zich bij het lezen van het boekje verwonderen over wat er allemaal verloren is gegaan en zich afvragen waarom dat moest gebeuren.

Het wordt geen uitputtend boekje. Dat zou een te groot boekwerk worden. Het wordt een selectie van verhalen over kruideniers en bakkers, anekdotes over rijwielhandelaren en café's en dit allemaal gelardeerd met foto's, die ook de huidige situatie weergeven.

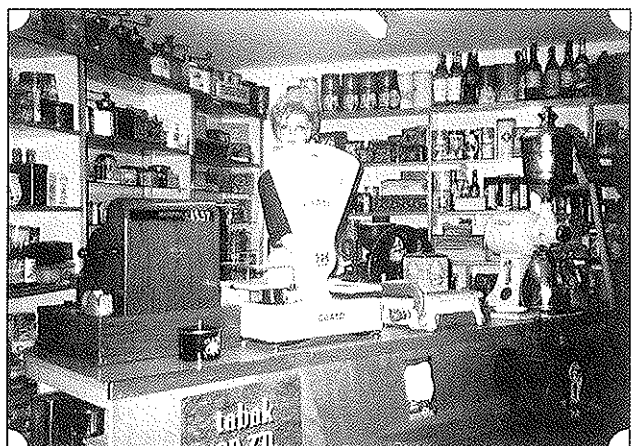
Het idee voor een boekje ontstond bij de herdenking van vijftig jaar Handelsvereniging Mijdrecht. Het werd

Anselmusstraat is ook nog steeds een begrip. Na de renovatie en nieuwbouw van het winkelcentrum op Bozenhoven heeft de familie Reurings zich teruggetrokken uit Albert Heijn om zich verder te wijden aan de Hema, een kadoshop en Expert. Maar het bloed kruipt toch waar het niet gaan kan want twee leden uit deze familie zijn nog actief in een supermarkt in Uithoorn en Capelle aan de IJssel. De Wilnisse winkel, waarin Joop Reurings zijn plannen ontwikkelde om in Mijdrecht zijn vleugels uit te slaan, bestaat niet meer en is verbouwd tot woonhuis

Het kan vreemd gaan in de handel. In 1945 had Joop Reurings nooit kunnen vermoeden dat Mijdrecht in de loop van de komende vijftig jaren zo'n geweldige groei zou meemaken en het koopcentrum zou worden van De Ronde Venen. Een kleine supermarkt op Bozenhoven, naast de bloemenzaak van Wiegmans, groeide in die tijd tot de grootste levensmiddelenzaak in de regio waarvan hij de eerste bouwstenen heeft gelegd. En de grootvader van de schrijver van dit verhaal, die keurmeester was, en in het begin van de vorige eeuw kruidenier Albert Heijn bekeurde, omdat deze een artikel van de warenwet overtrad, zou van dit verhaal helemaal niets begrijpen.

overgenomen door enkele bestuursleden van de historische vereniging die vervolgens probeerden materiaal en vooral foto's te verzamelen. Dank zijn we verschuldigd aan hen die reageerden op de oproep om dit materiaal ter beschikking te stellen. Het gaat te ver om in die dankbetuiging iedereen bij naam te noemen. Een uitzondering willen wij maken voor Gerrit Meulstee, die in de oorspronkelijke redactie een belangrijke rol vervulde. Helaas is Gerrit begin dit jaar, veel te vroeg, overleden.

In de laatste week van oktober zal het boekje in het pand van de Rabobank te Mijdrecht aan de burgemeester worden overhandigd. Alle inschrijvers en indieners van het in deze editie ingesloten inlegvel zijn bij deze uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn.





Opsporing verzocht

Historici zijn altijd op zoek naar het verleden. En wie weten er meer van het verleden dan onze oudere medeburgers? Onlangs waren wij te gast bij het Mijdrechts Ouderenkoor en vroegen wie iets kon vertellen over bijvoorbeeld de koekjesfabriek 'De Lindeboom' aan de Mijdrechtse Dorpsstraat, de makers van o.a. het befaamde frou-froukje. Het resultaat is bovenstaande foto. Gelet op de open aandrijfriemen van de bakkerijmachines links op de foto moet deze dateren van de jaren dertig. Maar wie zijn al die medewerkers die toen kennelijk iets te vieren hadden? De koorleden wisten het niet. Misschien weten onze lezers iets meer. Laat het ons weten. In een volgend nummer vertellen wij u het resultaat.

Aanpak van Van het bestuur

Proosdijkoerier

Uiterst tevreden zijn we met de uitgaven van onze Proosdijkoerier. Ook het nummer dat u nu in handen heeft past weer uitstekend in de reeks van de afgelopen jaren. Op de laatste nummers hebben we weer talloze positieve reacties gekregen. Een pluim voor ons vaste redactietrio Joop Frankenhuizen, Fred de Wit en Jan Rouwenhorst. Deze drie auteurs nemen het leeuwendeel van de artikelen in ons kwartaalblad voor hun rekening. En dat zeer tot ons genoegen.

Een prettige ontwikkeling is echter ook de steeds uitgebreidere groep semi-vaste schrijvers en schrijfsters. Hiermee is de afwisseling in onderwerpen gewaarborgd en kunnen wij een blad leveren dat voldoet aan het idee van 'elk wat wils'.

Heeft u zelf een idee voor een artikel, maar bent u

niet zo een begenadigd schrijver, neemt u dan gerust contact op met één van de redactieleden of met onze voorzitter. Wij komen graag met u praten om vervolgens samen e.e.a. publiceerbaar te maken. Alvast bedankt voor uw medewerking.

Actief zijn met genealogie

Ons ledenbestand bestaat voor een heel groot gedeelte uit geïnteresseerden. Men is lid geworden van de historische vereniging, men leest ons kwartaalblad en men heeft een warme belangstelling voor alles wat met geschiedenis te maken heeft. Een niet gering aantal mensen gaat nog wat verder. Een belangrijk aantal hiervan is actief in de genealogie.

Onder aanvoering en met behulp van ons genealogiebestuurslid Dinie van Tol wordt door velen onderzoek gedaan naar familiegeschiedenissen, stambomen en kwartierstaten. Leuk om te doen. Wilt u ook eens

verder duiken in uw persoonlijke historie of wilt u de door u gevonden gegevens uitwisselen met anderen, kom dan gerust eens kijken op de ledenavond, elke maandag in het gemeentehuis of neem eens contact op met Dinie van Tol.

Actief zijn met archeologie

Maar ook andere interessegebieden verdienen een grotere aandacht. Archeologisch onderzoek in onze gemeente bijvoorbeeld. Of het navorsen van gegevens rond rijks- en gemeentelijke monumenten. Wiesje Dijkxhoorn is ons bestuurslid, dat zich hiermee bezig houdt. Schroom niet om haar te benaderen als u over archeologische of monumentale onderwerpen meer wilt weten.

Wiesje Dijkxhoorn is trouwens ook degene, die vanuit ons bestuur de lezingen en excursies organiseert. Heeft u belangstelling voor een uitstapje of heeft u zelf een leuk idee, bel dan gerust even.

Website en publiciteit

Onze website wordt beheerd door Johan Klijn en vanuit het bestuur houdt ook Ton Hagen zich hiermee bezig. Laatstelijk hebben we een gedeelte van de lokale geschiedenis in het Engels vertaald om zo ook familieleden in den vreemde makkelijker toegang te geven tot onze gegevens. Ook ons doorlinkkopje 'Nieuws' proberen we zo actueel mogelijk te houden. Weliswaar niet wekelijks maar toch heel regelmatig plaatsen we hier onze laatste nieuwtjes en blikken we vooruit naar nog te houden activiteiten. Kijkt u ook eens op www.histver-pl.nl Over publiciteit hebben we in ieder geval niet te klagen de laatste maanden. Ons PR-bestuurslid Ed Swaab heeft er voor gezorgd, dat we deze zomer heel regelmatig in de regionale media zijn genoemd. Diverse artikelen over onze vereniging heeft u kunnen lezen. Wij gaan op voor de 1000 leden. Daar kunt u ook toe bijdragen, door gewoonweg over onze vereniging te vertellen en te bevestigen dat we voor die 15 euro wel heel veel aardige historische activiteiten ontplooiën.

Twintig jaar

Inmiddels is het twintig jaar geleden, dat onze vereniging opgericht werd. Elders in deze Proosdijkoerier belicht Fred de Wit de ontstaansgeschiedenis. Ook dat is alweer onderdeel van onze regionale geschiedenis. Leuk om naar terug te kijken.

Toch kijken we natuurlijk juist ook vooruit. Op onze algemene vergadering straks in november presenteren we onze plannen voor het komende jaar 2005. Onze speerpunten voor dit jaar krijgen volop aandacht. Deze worden verder uitgewerkt en met behulp van onze penningmeester Cor Westerdijk aangevuld met een financiële verantwoording.

De historische vereniging De Proosdijlanden is een

bruisende vereniging. Het is mooi om daar lid van te zijn. Het is prettig om je bezig te houden met het recente en verder terug liggende verleden. Dat kan, samen met die bijna 1000 anderen. Blijven doen dus.

Huisvesting archief

Op regionaal niveau wordt steeds meer toegewerkt naar een regionaal archief met als vestigingsplaats Breukelen. Vooralsnog is de streefdatum 1 januari 2007 om e.e.a. te realiseren. Het bestuur is al volop aan het bespreken wat dit voor gevolgen heeft voor onze vereniging, onze verenigingsavonden en ons verenigingsarchief. Een meer uitgebreid archief, dat qua omvang makkelijker toegankelijk is en ons beter in staat stelt om onderzoek te doen juichen we natuurlijk van harte toe. Een wat grotere afstand, Breukelen in plaats van Mijdrecht, zou een nadeel kunnen zijn.

Uitstapjes

De excursie naar Gunterstein op 4 juni jl. was een groot succes. Het aantal belangstellenden was groter dan wat mogelijk was en we hebben helaas nog mensen teleur moeten stellen.

Onze gids die dag was de kasteelheer zelf: de heer Quarles van Ufford. Het kasteel stamt uit de veertiende eeuw. Het werd gesticht door Gijsbrecht Gunter. Het werd in 1511 voor de eerste keer verwoest. In 1518 werd het weer herbouwd. Nogmaals werd het verwoest door de Fransen, die het als een ruïne achterlieten. Magdalena Poulle liet het in 1680 weer opbouwen. Zij bepaalde dat het huis altijd in de familie moest blijven....

Op Gunterstein bevindt zich de Gobelinzaal. Dit is een grote kamer die in opdracht van Magdalena voorzien is van geweven wandbespanningen. Op al die wandtapijten kan men een miniatuur Gunterstein zien. Ook de keuken, de kelders en de zolder waren heel interessant. Huis en park (ongeveer 100 ha) zijn ondergebracht in de stichting Ridderhofstad Gunterstein. Het bezoek aan het kasteel is zeer de moeite waard.

Op 11 november a.s komt de Bond Heemschut, in aansluiting op onze ledenvergadering, een lezing houden over hun werk ondersteund door een visuele presentatie over wat zij doen en waar zij zich mee bezig houden. Zij zijn een cultuurminnende vereniging, met belangstelling voor het verleden maar met het oog op de toekomst gericht. Zij wil ook met ons meedenken hoe we oude objecten een nieuwe bestemming kunnen geven.

In juni 2005 willen we een excursie naar de Stichtse Lustwarande organiseren. Ook hier is een beperkt aantal van 49 deelnemers mogelijk. Een dagexcursie, die we voor leden goedkoper kunnen aanbieden dan voor niet-leden. Later zullen we de

inschrijving hiervoor open stellen. Meer informatie hierover heeft Wiesje Dijkxhoorn.

Sterk aan te bevelen zijn overigens ook: de lezing over Sint Nicolaas op 29 september a.s., de lezing van de Bond Heemschut op onze ledenvergadering van 11 november. De foto-herkenningsavond op onze nieuwjaarsreceptie van 11 januari 2005, de lezing over de historie van de tas op 28 februari en de lezing over (vooral ook Rondeveense) kerken op de ledenvergadering van 13 april 2005. Noteert u de data vast in uw agenda? Graag zien we u op deze interessante bijeenkomsten verschijnen.

Anders nog iets?

De titel van onze nieuwste publicatie. Vanuit de door ons bestuur beheerde Stichting Proosdijer Publicaties komt dit najaar een prachtig boekwerkje in full colour beschikbaar met tientallen verhalen over inmiddels verdwenen middenstanders in onze gemeente. Heel leuk om te lezen, om terug te zwijmelen naar de verdwenen omstandigheden van weleer.

Onder de bezielende aanvoering van Bert van Solinge en Dinie van Tol is een flink aantal schrijvers actief geweest. Met elkaar beschreven zij de ontstaansgeschiedenis, het wel en wee, de familieomstandigheden of de laatste werkzame jaren van een groot aantal Rondeveense middenstanders. Het boekwerk is gelardeerd met tientallen foto's van vroeger en ook van nu. Juist de aanvulling met plaatjes van de huidige situatie maakt de verhalen des te herkenbaarder. Plattegronden met de aanduiding waar de panden van de verschillende winkeliers gestaan hebben vullen het geheel aan en maken het boek tot een echt verzamelaarsitem. Een heel leuk cadeau voor u zelf, maar natuurlijk ook voor uw bekenden of familieleden. Hét weggevertje voor de komende Sinterklaas of Kerst. Houd u de publicaties hierover goed in de gaten.

Oude ambachten

Tijdens de afgelopen zomerperiode heeft uw voorzitter een bezoekje gebracht aan het Oude Ambachten en Speelgoedmuseum in Terschuur. Bijzonder? Ja zeker. In ieder geval het vermelden waard, een aanradertje eigenlijk. U zult bij een bezoekje aan het museum vele malen de uitspraak doen: "O ja, dat hadden we bij ons thuis ook", wijzend op een scheerapparaat, fototoestel, tuingereedschap of wat er op dat moment ook maar voor u uitgesteld staat.

Het museum bezit grote verzamelingen speldjes, elektrische apparaten, suikerzakjes, gereedschappen en huishoudelijke artikelen. Diverse ruimtes zijn ingericht rond ambachtelijke thema's als de schoenmaker, de bakker, de kruidenier of de fotograaf. Van drogist tot rietdekker, van

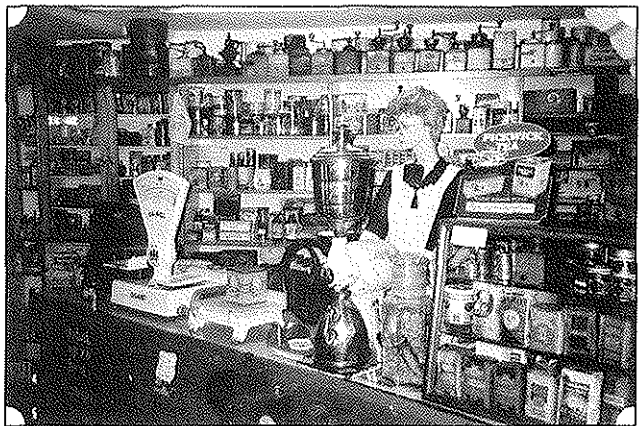
zadelmaker tot loodgieter, er zijn meer dan honderd beroepen vertegenwoordigd. Aan de hand van gereedschappen, werktuigen en kleding kan men zien hoe er vroeger gewerkt werd. Meer dan 600.000 artikelen staan uitgesteld. Een uitgebreide collectie met speelgoed van vroeger. Dinky toys, Barbies, Meccano en nog heel veel meer. Heel aardig om eens een paar uurtjes in rond te dwalen.

Sinterklaasavond

Geloof u nog in Sint Niklaas? Heeft hij echt bestaan? Komt hij uit Spanje of ergens anders vandaan? Waarom zijn zijn knechtjes zwart?

Heel veel van deze vragen zullen door de heer Frits Booy beantwoord worden op onze lezing op woensdagavond 29 september a.s.

Aan de hand van dia's en verhalen maakt de heer Booy duidelijk hoe belangrijk en gezellig het feest van onze goedheiligman nog altijd is en kan zijn. Het bestuur wenst u een fijne, boeiende en leerzame avond toe.



In de maanden mei, juni en juli 2004 mochten wij de volgende nieuwe leden welkom heten

Dhr. Y.B.L. Sacher Vinkeveen
Dhr. C.A.J. Houmes Mijdrecht
Dhr. M.R. Van Ginkel Wilnis
Dhr. C. Verburg Mijdrecht
Dhr. J.G. Mous Mijdrecht
Dhr. A.P. De Vries Mijdrecht
Dhr. A. Dekkers Vinkeveen
Dhr. A.M.J. Doeze Mijdrecht
Dhr. L. Van Ankeren Amstelveen
Dhr. J.F. Van Dort Uithoorn
Dhr. K.N. Verbruggen Vinkeveen
Dhr. J. Fontaine Amstelhoek
Dhr. A.C. Van Der Laan Mijdrecht
Dhr. J. Bluemink Wilnis
Dhr. H. Swier Uithoorn
Dhr. C. Donkersloot Mijdrecht
Mevr. N. Plooy-Boele Wilnis
Dhr. H. De Wit Vinkeveen

Het is tijd voor maatschappelijke betrokkenheid. Het is tijd voor Rabobank Veenstromen.



Kunst, cultuur, sport en evenementen. Uw Rabobank is er altijd bij. Meedenkend en betrokken. Want als coöperatieve vereniging weten wij wat samenwerken betekent. Samen werken aan gemeenschappelijke doelen.

Kortom: Rabobank Veenstromen is er ook voor u. Behalve financiële steun, stellen wij ook andere middelen beschikbaar. Het gaat bij ons niet alleen om bankieren. Daar waar nodig dragen wij ons steentje bij aan de leefbaarheid en duurzaamheid van de lokale gemeenschap. Betrokkenheid tonen dus! Dat is het karakter van uw Rabobank.

Rabobank Veenstromen, Postbus 23, 3640 AA Mijdrecht. T (0297) 29 26 00.



Rabobank